

๓๐ "เมื่อนิระพธาะพระบธิบาล"

ค	อัน ๑๒๒ เกษะวสุรสัน	วิธกคุณ พรณ๑
ว	ธมมวิบวชนโตบณ	บาทกั
ว	วิธกัทพระเพ็ญ	ทูล๑ พศกน๑
ท	ทวิระ ๒๓๑ ๒๓๒ ๒๓๓	กตั้งยบวชน๑ เกษม
พ	พระ ๑๒๓๓ ๑๒๓๔ ๑๒๓๕	คน๑ ๑๒๓๔ ๑๒๓๕
บ	๑๒๓๖ ๑๒๓๗	๑๒๓๖ ๑๒๓๗
ร	๑๒๓๘ ๑๒๓๙	๑๒๓๘ ๑๒๓๙
น	๑๒๔๐ ๑๒๔๑ ๑๒๔๒	๑๒๔๐ ๑๒๔๑ ๑๒๔๒

เมืองในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา

5 ธันวาคม 2521

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์สมพร

บัวทอง

คณะผู้จัดทำ

รองศาสตราจารย์สมปอง

พริยกิจ

รองศาสตราจารย์สาคร

ช่วยประสิทธิ์

รองศาสตราจารย์เป็รื่อง

กุ่มท

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ม.ร.ว. จูรีพรหม

กมลาศน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วุฒิชัย

มุลศิลป์

อาจารย์ศรี

ประจิมนอก

อาจารย์พลกุด

อังกินันท์

อาจารย์ปราณี

ขวัญแก้ว

อาจารย์ณรงค์

พ่วงพิศ

เขียนเพราะพระบิดา

เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา

5 ธันวาคม 2521

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คำนำ

ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้น
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรม
ต่อปวงชนชาวไทย ชาวมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร จึงได้ร่วมใจกันจัดนิทรรศการ “เย็นศิระ
เพราะพระบริบาลครั้งที่ ๒” เนื่องในวโรกาสเฉลิม
พระชนมพรรษา ระหว่างวันที่ 4-8 ธันวาคม พ.ศ.
2521

เพื่อเป็นพระดลในการจัดงานครั้งนี้ และเพื่อ
แสดงความต่อเนื่องจากนิทรรศการ “เย็นศิระเพราะ
พระบริบาล พ.ศ. 2520” มหาวิทยาลัยจึงได้ให้จัดทำ
จดสารรวบรวมผลงานจากครั้งที่แล้ว ได้แก่ คำบรรยาย
เรื่อง “พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวรัชกาลปัจจุบันด้านการศึกษา” ซึ่งศาสตราจารย์
ม.ล. ปิ่น มาลากุล ได้บรรยาย ณ หอประชุม มหา
วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เมื่อวันที่
1 ธันวาคม พ.ศ. 2520 และเรียงความหัวข้อเดียวกัน

ของนางสาวสุพร พริยะไพโรจน์ ซึ่งได้รับรางวัลใน
 การประกวดประกอบนิทรรศการครั้งนั้น ทั้งนี้เพื่อเป็น
 การให้ความกระจ่างแจ้งชัดในพระราชกรณียกิจของ
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งล้วนแล้วแต่ “เพื่อ
 ประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ตลอดมา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 ธันวาคม 2521

อาศิรวาทราชสดุดี

กรกรรพุ่มต่างพุ่มมาลามาศ

เหล่าข้าบาทรวมดวงจิตอุทิศถวาย

แทรกผสานกานที่ประพันธ์พจน์บรรยาย

เป็นสอหมาย“เฉลิมวษา”ฝ้าธุลี

พระเสด็จตัวใดผิไทยทุกข์

พระปลอบปลุกเมตตาพาสุขศรี

ในดินแดนแสนกัณดารยานนที

พระบารมีพระแผ่ไปไม่เว้นวาย

“เย็นศิระเพราะพระบริบาล”ของผ่านเกล้า

ผองไทยเราชื่นสุขทุกข์เหือดหาย

พระปรีชาสามารถก้องกัมภาย

สบสมหมาย“มหाराช”ในหัวใจประชา

พระทรงคุณเอนกอนันต์เกินสรรถ้อย

แม้จะร้อยพจน์ทิพย์เทพบุปผา

ยังน้อยนิดผิเทียบพระบุญญา

อย่าคิดหมายเลยว่าจะเทียบทัน

เหล่าข้าบาทมีเพียงใจใสพิสุทธิ์
 ต่างเทียบจุดบูชาเทิดพระขวัญ
 ถวายพระพรมหาราชเจ้าจอมขวัญ
 ทรงเจริญพระชนม์มั่นเป็นขวัญเมือง

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ ฯ

ข้าพระพุทธเจ้า
 ปราณี่ ขวัญแก้ว
 ในนามของคณะผู้จัดทำ

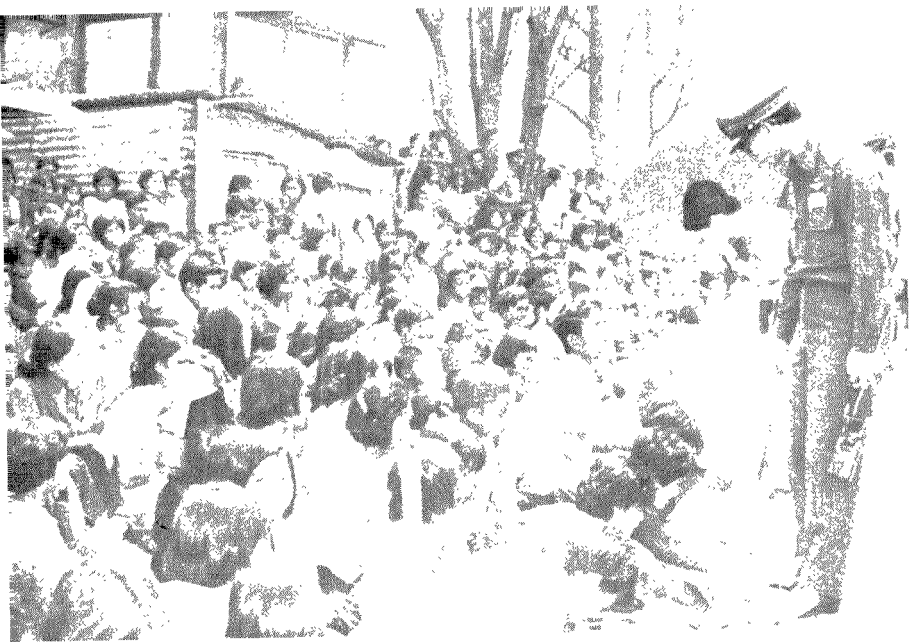
เขียนศิลปะเพราะพระบรมราช

เขียน	เกล้าไทยเกล้าวัน	เทอดศรี	พระนา
คี	ขรินทรเพียงภักดี	ผ่าน	เฝ้า
ระ	แหวดปกปักกรดู	พระบาท	
เพราะ	ห้วงหวงถันเกล้าฯ	สุด	ยาบรรยาย

พระ	ทัยสนิทแนบ	ปวงไทย	
บ	ทอดทงการใน	กิจถวัน	
ริ	งานบ่เพื่อไผ	เพื่อเหล่า	ชนแฮ
บาล	สุขสรรพส่งถวัน	เลิศด้วย	การุณย์

ป. กุมท ประพันธ์

สำเนา

พระบรมราชโองการ

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา

จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วันพุธ ที่ 21 มิถุนายน 2521 ณ ส่วนอำนวยการ

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบ
ปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒใน
โอกาสนี้ และได้ทราบรายงานว่ามหาวิทยาลัย
สามารถดำเนินกิจการมาได้ด้วยดี ทั้งในการให้การ
ศึกษาและในการค้นคว้าวิจัยเพื่อประโยชน์ของบ้าน
เมือง

ขอแสดงความชื่นชมด้วยกับบัณฑิตทุกคน ที่ได้
รับความสำเร็จในการศึกษา และได้ได้ออกไปร่วมมือ
กันปฏิบัติงานสำคัญของชาติ

มีความเข้าใจอย่างหนึ่งเกิดขึ้นในเวลานี้ว่า การทำ
งานโดยมากมีปัญหาและอุปสรรคมากมาย จะทำกัน

ตรงไปตรงมามักไม่สำเร็จ ต้องใช้วิธีการพลิกแพลง
 นอกกระบวนต่าง ๆ เข้าแทนที่ กระนั้นแล้ว ผลงานที่แท้
 อันควรประสงค์ก็ยังคงพร้อมมูลเหลือ ใครก็ตามที่
 เป็นคนสุจริตเที่ยงตรง ย่อมไม่ต้องการให้เป็นดังนั้น
 และคงจะปรารถนาจะช่วยกันแก้ไข การที่จะร่วมมือ
 กันทำงานราบรื่น สำเร็จ และดำเนินก้าวหน้าต่อเนื่อง
 กันไปได้นั้น นักปฏิบัติงานทุกคนจะต้องมีวินัยสำหรับ
 ใช้กับตนเอง คือ ต้องไม่ประมาทปัญญา ต้องรักษา
 ความจริงใจ ต้องสลัดทิ้งความคิดจิตใจที่ต่ำทรามอ่อน
 แอ และต้องทราบตระหนักในความสำรวม ไม่พุงเพื่อ
 ชิ่งเป็นข้อปฏิบัติที่จะช่วยให้งานเป็นงาน และให้ชีวิต
 มั่นคงเป็นสุข

ประการแรกที่ว่าต้องไม่ประมาทปัญญานั้น ขอให้
 เข้าใจว่า ปัญญา อันได้แก่ความรู้ความฉลาดที่เกิดขึ้น
 ได้ด้วยความคิดพิจารณาตามเหตุผลอันถูกต้องแยบ
 คาย เป็นทั้งรากฐานและปัจจัยสำคัญแท้จริงของการ
 งานทั้งปวง ถ้าประมาทปัญญา ไม่ใช้ปัญญาเป็นหลัก
 ทำงาน เพราะละเลยหรือนึกดูหมิ่นตัวเองว่าโง่เขลา

แล้ว อคติ ความลุ่มหลง ความเพ้อฝันก็จะเข้ามาแทนที่ แล้วจะหวังอะไรได้จากสิ่งเหล่านั้น นอกจากความวิตเสียวหาย ทุกคนจึงจำเป็นต้องใช้ปัญญาตลอดเวลาและตลอดชีวิต การพยายามคิดพิจารณาใคร่ครวญตามเหตุผลและหลักวิชาอยู่เสมอ จะทำให้นฉลาด สามารถ และได้รับความสำเร็จเพิ่มพูนขึ้นเสมอ และคนเรานั้น เมื่อทำอะไรได้สำเร็จ ก็ย่อมเกิดกำลังใจ ที่จะทำให้ได้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

นอกจากไม่ประมาทปัญญาตนเองแล้ว ยังประมาทปัญญาคนอื่นไม่ได้ด้วย เพราะการประมาทหมิ่นปัญญาคนอื่น ไม่ยอมทำตามความคิดและความรู้ของคนอื่นนั้นแหละ เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้งานต่าง ๆ ต้องหยุดชะงัก ต้องเริ่มต้นใหม่อยู่ร่ำไป และต้องล้มเหลวมากกว่ามากแล้ว ผู้มีความคิดควรจะต้องเข้าใจว่าปัญญาของผู้อื่น ที่เขาคิดมาดีแล้ว ได้ใช้มาดีแล้วใน การงานนั้น ย่อมเป็นพื้นฐานอย่างดีสำหรับเรา ที่จะก่อสร้างเสริมความเจริญให้แก่งานมั่นคงต่อไป การประมาทปัญญาผู้อื่นจึงเท่ากับไม่ได้ใช้พื้นฐานที่มอยู่

แล้วให้เป็นประโยชน์ ซ้ำยังรอลงนอกเสียอีกด้วย
 ด้วยความโง่เขลา จึงจำเป็นต้องหัดนับถือปัญญา
 ผู้นั้นให้เป็น เพื่อนานที่ทำได้ดำเนินต่อเนืองกัน
 ไปได้ไม่ติดขัด ปฏิบัติง่าย และสำเร็จประโยชน์อัน
 สมบูรณ์ตรงตามความมุ่งประสงค์ได้โดยสะดวกรวดเร็ว
 ทันเหตุการณ์

ขออวยพร ให้บรรดาบัณฑิตมีความเจริญก้าวหน้า
 ดังประณิธานอันตั้งไว้โดยธรรมทุกประการ

สำเนา

พระบรมราชโองการ

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร

แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ณ สวนอัมพร

วันพฤหัสบดี ที่ 22 มิถุนายน 2521

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้มีมามอบ ปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอีกวาระหนึ่ง และขอ
แสดงความชื่นชมกับผู้สำเร็จการศึกษาทุกคนทั่วกัน

เมื่อวานนี้ ได้พูดถึงการไม่ประมาทปัญญาและ
การใช้ปัญญาให้เป็นหลักเป็นปัจจัยในการทำงาน อัน
เป็นวินัยข้อแรกที่จะช่วยให้งานทุกอย่างดำเนินไปได้
โดยราบรื่น และสำเร็จประโยชน์ได้โดยสมบูรณ์
แท้จริง วันนี้จะขอพูดถึงวินัยข้อที่สอง คือการรักษา
ความจริงใจ

ความจริงใจเป็นอย่างไรเป็นเรื่องไม่ต้องอธิบาย
 และไม่เป็นปัญหา เพราะทราบกันอยู่และมีกันอยู่ทั่ว
 ทุกคน ปัญหาอยู่ที่ตรงที่ว่า ความจริงใจนั้น เรามักมี
 กันไม่ตลอด ไม่ช้าไม่นานก็หลงลืมละทิ้งกันเสียแล้ว
 เป็นเหตุให้เกิดปัญหาได้มากมาย เนื่องมาจากความ
 ระแวงสงสัยเข้าใจผิดกันในวงงานทั้งปวง จึงต้องสอน
 กันให้ติดตามรักษาความจริงใจ และให้ถือเป็นวินัยใน
 ชีวิต

ความมีใจจริงที่ขาดไม่ได้ในการทำงานมีสอง
 ประการ ประการที่หนึ่งคือความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน
 ซึ่งมีลักษณะประกอบด้วยความซื่อตรง เมตตา ห่วงดี
 พร้อมเสมอที่จะร่วมมือช่วยเหลือและส่งเสริมกันทุก
 ขณะ ทั้งในฐานะผู้มีจุดประสงค์ที่ตรงร่วมกัน และใน
 ในฐานะที่เป็นเพื่อนมนุษย์ร่วมชาติร่วมโลกกัน ประการ
 ที่สองได้แก่ความจริงใจต่องาน มีลักษณะเป็นการตั้ง
 สัตย์อธิษฐานหรือการตั้งใจจริงที่จะทำงานให้เต็มกำลัง
 กล่าวคือ เมื่อได้พิจารณาด้วยปัญญาเป็นที่แน่ชัดแล้ว
 ว่าจะงานที่จะทำนั้นเป็นประโยชน์จริง ก็ตั้งสัตย์สัญญา

แก่ตัวเอง ผูกพันบังคับตัวให้กระทำจนเต็มกำลังความสามารถ ให้ได้ผลดีที่สุด ความจริงใจสองประการนี้ พิจารณาดูแล้ว จะเห็นว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะบ่งกำจัดปัญหาขัดแย้งและความย่อหย่อนล่าช้าได้สิ้นเชิง วิจารณ์ใคร่ผู้ร่วมงานที่รักษาความจริงใจไว้ได้มั่นคง ก็เป็นอันเชื่อได้ว่า จะได้รับผลสำเร็จที่สมบูรณ์เต็มเปี่ยมทุกเมื่อ

ขออวยพรให้ทุกคนมีความเข้มแข็ง ที่จะติดตามรักษาความจริงใจของตน ๆ ไว้ได้ทุกเมื่อ ไม่ว่าจะตกอยู่ในสภาพการณ์และสถานที่ไหน ๆ เพื่อจักได้เป็นผู้สามารถในการปฏิบัติงาน และสามารถนำพาตัวให้ประสบกับความสุขสวัสดิ์ ความสำเร็จ และความเจริญก้าวหน้าทุกประการได้ สมตามที่ตั้งมุ่งปรารถนาไว้

สำเนา

พระบรมราชโองการ

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร

แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ณ สวนอัมพร

วันศุกร์ ที่ 23 มิถุนายน 2521

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้ มามอบปริญญาบัตรของ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอภวาระหนึ่ง และขอ
แสดงความชื่นชมกับบัณฑิตทั้งหลายที่ได้รับความ
สำเร็จในการศึกษา

วันก่อน ข้าพเจ้าได้พูดถึงการไม่ประมาทปัญญา
และการรักษาความจริงใจ ซึ่งถือได้ว่าเป็นวินัยสำคัญ
ในชีวิตและในการทำงาน วันนี้จะพูดถึงวินัยข้อต่อไป
คือการสลัดทิ้งความคิดจิตใจอันต่ำทราม

จิตใจอันต่ำทรามนั้นคือจิตใจที่อ่อนแอ ไม่กล้า
และไม่อดทนที่จะประกอบความเพียรพยายาม เพื่อ

ความดีและความสำเร็จในทางที่ถูกต้องเป็นธรรมดา หากแต่เห็นแก่ความสะดวก เอาแต่ง่ายเข้าว่า โดยไม่คำนึงถึงคุณความดี จิตใจเช่นนี้จึงทำให้บุคคลเป็นคนมักง่าย ยอมเกลือกกลัวยู่กับสิ่งเลวทรามและทุจริต ไม่ว่าจะทำการสิ่งใดก็หาแต่ทางที่ง่ายที่ต่ำ เพราะเห็นไปว่าจะได้ผลโดยสะดวกรวดเร็วด้วยวิธีการอย่างนั้น ซึ่งความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ คนมักง่าย ผู้เห็นแต่กับความสะดวกนี้ ยิ่งทำงานไปก็ยิ่งก่อปัญหา เพราะไม่เคยชินกับงานที่ยากลำบาก ไม่เคยฝึกเผชิญกับความอดทนกับความจริง และการแก้ปัญหาในทางที่ถูก ผลที่สุดจะเอาตัวไม่รอด จะต้องจมอยู่ในत्म คือความต่ำทรามนั่นเอง งานที่ตนทำก็ต้องพลอยทรุดต่ำลงไปด้วย จึงใคร่จะให้ทุกคนลองคิดพิจารณาดู หากผู้ใดมีความคิดจิตใจตั้งกล้าอยู่ จะได้ละทิ้งเสียแต่ต้นมือ

ขออวยพรให้บรรดาบัณฑิตมีความคิดจิตใจที่เข้มแข็ง สมบูรณ์บริบูรณ์ด้วยปัญญาความฉลาดรู้คิดโดย

ถูกต้อง เพื่อให้สามารถเอาชนะความมั่งงายใ้ต่ำ
และสามารถปฏิบัติงานปฏิบัติตนไปในทางที่ถูกต้องดี
และได้รับความสุข ความสำเร็จ และความเจริญ
รุ่งเรือง ตามที่ตั้งใจปรารถนา

สำเนา

พระบรมราชโองการ

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร

แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ณ สวนอัมพร

วันอังคาร ที่ 27 มิถุนายน 2521

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอีกคำรบหนึ่ง และได้ทราบรายงานผลงานของมหาวิทยาลัยในรอบปีการศึกษาที่ล่วงแล้ว ซึ่งน่าพอใจอนุโมทนา ขอแสดงความชื่นชมกับผู้สำเร็จการศึกษาทุกคน

สามคราวที่แล้ว ข้าพเจ้าได้พูดถึงวินัยสำคัญของชีวิต ซึ่งจะช่วยให้แต่ละคนสามารถทำงานให้สำเร็จราบรื่น และเจริญก้าวหน้าได้โดยแท้จริง วินัยดังกล่าวได้แก่ การไม่ประมาทปัญญา การตามรักษาความจริง

ใจ และการสลัดทิ้งความคิดจิตใจที่ต่ำทราม วันนั้นจะ
ได้พูดถึงวินัยอีกข้อหนึ่ง คือความสำเหนียกตระหนักรู้
ในความสงบสำรวม

ความสงบสำรวมในที่นี้ หมายถึงความเรียบร้อย
เป็นปกติ ทั้งในจิตใจและการกระทำ อันประกอบ
ด้วยความไม่ตื่นตื่นหัวน้ไหว ความหนักแน่นเป็นกลาง
ความมีสติ และความรู้อัตถ์ การรู้จักสำรวมระวังกาย
ใจให้สงบเป็นปกติเช่นนี้ จะช่วยให้มีการขังคิด ก่อน
หน้าที่จะลงมือกระทำการทุกอย่าง เมื่อขังคิดได้ ก็จะมี
โอกาสอันประเสริฐ ที่จะใช้ปัญญาพิจารณางานที่
ทำ โดยกระจ่างชัด ให้เห็นทางและวิธีการที่จะปฏิบัติได้
โดยถูกต้องเที่ยงตรง พอเหมาะพอดี ให้เกิด
ประโยชน์อันสมบูรณ์แก่งาน ในทางตรงข้าม งาน
ใด ๆ ก็ตาม ถ้าไม่ทำด้วยใจและด้วยอาการที่สงบ
สำรวม ความร้อนรุ่ม ฟุ้งซ่าน หลงผิด และอคติ
ทุก ๆ อย่าง ก็จะเข้าปิดบังหนทางที่จะนำปัญญามาใช้
ให้เกิดประสิทธิภาพจนหมดสิ้น และเมื่อนำปัญญา

ใช้ไม่ได้ ก็ยากที่จะทำงานให้ถูกต้องได้ ความผิดพลาดและความเสียหายนานาประการก็อยู่ในวิสัยที่จะเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ จึงใคร่จะให้บัณฑิตแต่ละคนศึกษาพิจารณาความสงบสำรวมนี้ ให้เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญโดยถ่องแท้

ขออวยพรให้ทุกคนมีจิตใจสงบหนักแน่น เพื่อสามารถสร้างสรรค์ความสำเร็จ ความมั่นคง ความสุข สวัสดิ์ และความเจริญก้าวหน้าให้แก่คนแก่ประเทศชาติได้ สมตามที่มีปณิธานปรารถนา

สำเนา

พระบรมราชโองการ

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร

แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ณ สวนอัมพร

วันพุธ ที่ 28 มิถุนายน 2521

ข้าพเจ้ามีความยินดี ที่ได้มาร่วมในพิธีมอบ
ปริญญาของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นคำรบ
ที่ห้า และขอแสดงความชื่นชมกับบรรดาบัณฑิตผู้ได้
รับความสำเร็จในการศึกษาทั่วทุกคน

ในคราวก่อน ข้าพเจ้าได้พูดถึงข้อปฏิบัติอันเป็น
วินัยของบัณฑิตในการปฏิบัติตัวปฏิบัติงานไปแล้วรวม
สี่ข้อ คือ การไม่ประมาทปัญญา การตามรักษาความ
จริงใจ การสลัดทิ้งความคิดจิตใจที่ต่ำทราม และการ
สำเหนียกตระหนักในความสงบสำรวม วันนั้น จะพูด

ถึงผลของการที่ได้อบรมวินัยทั้งนั้นให้เกิดขึ้นในตัว
ว่าจะส่งเสริมให้เกิดความสามารถพิเศษบนสองประการ

ประการแรก ผู้ที่ใช้ความรู้ความฉลาดเป็นหลักใน
การทำงาน มีความจริงใจทั้งต่องานและต่อผู้ร่วมงาน
โดยปราศจากความคิดจิตใจที่มักง่ายใฝ่ต่ำ ทั้งรู้จักสำ
รวมกายใจให้ยังคิดด้วยปัญญาอยู่เสมอเป็นปกติ ก่อน
ที่จะทำการทั้งปวงนั้น จะสามารถมองเห็นประโยชน์
ที่แท้อันพึงประสงค์ของงานได้อย่างกระจ่างแจ้ง ไม่
สับสน สงสัย และสำคัญผิดในประโยชน์ คือไม่
เห็นว่าผลได้อย่างอื่นจะสำคัญควรมุ่งหมายยิ่งไปกว่า
ประโยชน์โดยตรงแท้ของงานนั้น ประการต่อไป เมื่อ
ลงมือกระทำโดยเพ่งเล็งประโยชน์เป็นสำคัญ ก็จะสามารถ
ปฏิบัติงานทุกอย่างได้ถูกต้องตรงกับจุดมุ่งหมาย
ไม่ต้องล่าช้าเสียประโยชน์ไปกับความหลงผิดและ
กระบวนการปฏิบัติอันอกระบบต่าง ๆ อันจะทำให้ต้อง
เปลืองเปล่า ทั้งความคิด กำลังแรง ทุนรอน และ
โอกาสอันมีค่า อย่างน่าเสียดาย

ขออวยพรให้ทุกคนมีกำลังเข้มแข็งมั่นคงทั้งในกาย
ในจิตใจ เพื่อสามารถคิดอ่านและกระทำการงานทุก
อย่างให้สัมฤทธิ์ผลอันเลิศ จักได้ประสบความสำเร็จ
และความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตตามที่มุ่งประสงค์

สำเนา

พระบรมราชาไชวาก

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร

แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ณ สวนอัมพร

วันพฤหัสบดี ที่ 29 มิถุนายน 2521

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้มาร่วมในพิธีมอบปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอีกวาระหนึ่ง เป็นคำรบที่หกในสิบ ขอแสดงความชื่นชมกับผู้ที่ได้รับความสำเร็จการศึกษาทั่วกันทุกคน

เมื่อวันก่อน ๆ ข้าพเจ้าได้พูดคุยกับบัณฑิตในที่ประชุมเป็นใจความว่า การทำงานในเวลามีปัญหา มาก ก็จะต้องใช้วิธีการนอกกรอบต่าง ๆ แทนการทำตรงไปตรงมา แม้กระนั้นผลที่ได้ก็ยังไม่ค่อยดีนัก เหลว สิ้น เปลือง ทุนรอน และ ประโยชน์ ไปอย่างน่าเสียดาย

ข้าพเจ้าจึงได้นำข้อปฏิบัติอันเป็นวินัยของการทำงานมา
 พูดยให้ฟัง และได้กล่าวอธิบายว่า การทำงานด้วยวินัย
 สี่ข้อ คือใช้ปัญญาความฉลาดเป็นหลักปฏิบัติ รักษา
 ความจริงใจให้หนักแน่นมั่นคง ละทิ้งความคิดจิตใจที่
 ต่ำทราม และสำนึกตระหนักในความสงบสำรวมอยู่
 เสมอ จะนำไปบังเกิดผลดีแก่ผู้ปฏิบัติสองประการ
 คือทำให้สามารถแลเห็นประโยชน์อันเป็นวัตถุประสงค์
 แท้จริงของงานโดยกระจ่างชัด ประการหนึ่ง อีก
 ประการหนึ่ง เมื่อทำงานโดยเพ่งเล็งถึงประโยชน์เป็น
 สำคัญแล้ว ก็จะสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตรงตามจุด
 มุ่งหมาย ไม่ต้องเสียเวลาเสียประโยชน์ไปกับความ
 สับสน หลงผิด และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

ผลทั้งสองประการจากการปฏิบัติตามวินัย ดัง
 กล่าวแล้ว ยังจะบันดาลผลรวบยอดให้อีกชั้นหนึ่ง คือ
 ทำให้งานทุกอย่างมีประสิทธิภาพเต็มเปี่ยม และสำเร็จ
 ผลเลิศโดยราบรื่น พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกและความ
 เจริญรุ่งเรือง อันเป็นสิ่งปรารถนา ให้แก่บุคคล

และชาติบ้านเมือง โดยส่วนรวม สมบูรณ์ บริบูรณ์ ทุก
ประการ

ขออวยพรให้ทุกคนมีความสุขความสวัสดิ์ พร้อม
ด้วยความสำเร็จและความเจริญรุ่งเรืองทุกอย่าง ทั้งใน
ชีวิตและการงานทุกเมื่อ

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลปัจจุบัน ด้านการศึกษา

ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล
บรรยาย ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร วันเปิดนิทรรศการ “เย็นศิระเพราะ
พระบริบาล” เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา
เมื่อ 1 ธันวาคม 2520 เวลา 10:30-12:00 น.

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลปัจจุบัน ด้านการศึกษา

ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล

ท่านรองอธิการบดี ท่านคณบดี ท่านอาจารย์
นักศึกษา และท่านผู้มเกียรตืงหลาย

ผมยินดีมากที่ได้มามีโอกาสปรากฏตัวที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแห่งนี้สักวาระหนึ่ง แต่ก่อนนั้นมาบ่อยๆ แต่ครั้งสุดท้ายก็หลายปีมาแล้ว บัดนี้มาเห็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแห่งนี้องงาม ก็มีความปลื้มปิติเป็นอย่างยิ่ง อาคารสถานที่ใหญ่โตมโหฬารยิ่งกว่าที่เคยเห็นมาแต่ก่อน แต่อาคารสถานที่นั้นไม่สำคัญเท่ากิจกรรมงานการที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกำลังทำอยู่ สร้างผู้สำเร็จการศึกษาปีละมาก ๆ เป็นประโยชน์แก่บ้านเมือง และในวาระนี้ยังมีกิจกรรมพิเศษ คือจัดนิทรรศการชื่อเพราะเหลือเกิน “นิทรรศการเย็นศิระเพราะพระบริบาล” ผมก็เลยต้องมา

เสริมด้วยการแสดงปาฐกถา เรื่องพระราชกรณียกิจทางด้านการศึกษา เพื่อให้ท่านทั้งหลายเข้าใจแจ่มแจ้งยิ่งขึ้นว่า เย็นศิระเพราะพระบริบาลเป็นอย่างไร

ผมมีความยินดีที่ได้มีโอกาสมาให้บริการเล็กๆ น้อยๆ อย่าง^๕ในสถานที่แห่งนี้ ทำให้ปลื้มปิติเป็นยิ่ง ผมย้ายสถานที่^๖แห่งนี้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแห่งนี้ ก็เพราะมีความรู้สึก^๗ว่าสถานที่แห่งนี้ได้เริ่มก่อร่างสร้างตัวขึ้น และเจริญงอกงามมาจากนับ^๘ในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แน่นนอนเป็นเวลาประมาณ 30 ปี^๙ ผมมีหลักฐานยืนยันในความจำว่า วันที่ 31 พฤษภาคม พุทธศักราช 2489 ได้เข้าไปยังพระที่นั่งบรมพิมานเพื่อเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลที่ 8 ตัวผมเองได้รับเกียรติอย่างสูงสุดให้ไปกราบบังคมทูลเรื่องการศึกษาของบ้านเมือง

ผมรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของผมเองที่จะต้องกราบบังคมทูลทั้งส่วนดีและส่วนไม่ดี ถ้าปีตบ้งส่วนไม่ดีไว้ ผมถือว่าเป็นความผิดของผมอย่างมาก ดังนั้นก็เลยได้กราบบังคมทูลเรื่องกิจการฝึกหัดครู ผมได้กราบบังคมทูลว่า บ้านเมืองไม่ได้ให้ความสำคัญต่อกิจการฝึกหัดครูเลย กราบบังคมทูล

ถามว่า ทรงทราบบ้างหรือไม่ว่าโรงเรียนฝึกหัดครูอยู่ที่ไหนบ้าง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงรับสั่งว่า ไม่ทราบเลย ขณะนั้นเรากำลังถือครองจริง ๆ การฝึกหัดครูมีสถานที่ที่ไหนคนก็มาแย่งเอาไปหมด เช่น โรงเรียนฝึกหัดครูประถม ซึ่งเป็นโรงเรียนสำคัญของเรา ขณะนั้นถูกหยิบยกเอาไปให้กระทรวงอุตสาหกรรมทันที โดยเจ้าหน้าที่ไม่รู้เรื่องเลย สถานะนั้นกลายเป็นกองพล 1 ขณะนี้ ผมและเพื่อนฝูงในกระทรวงศึกษาธิการเดือดร้อนมาก จึงได้คิดว่าจะต้องสร้างฝึกหัดครูให้ถาวร ไม่ให้ใครมาแย่งสถานที่ไปได้ และได้เริ่มหาสถานที่เช่นว่าที่ประสานมิตร ความซื่อที่กล่าววันผมได้กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ นั้นผมคิดแล้วในที่สุดก็ทรงฝากฝังไว้ว่า อย่าให้ทั้งเรื่องนี้เป็นอันขาด แล้วผมก็กราบบังคมทูลลากลับ ผมอดไม่ได้ที่จะสืบว่า ภายหลังมีพระราชดำรัสเรื่องนั้นกับใครบ้าง ก็ได้ทราบมาอย่างแน่นอนว่าได้ทรงนำเรื่องนั้นไปรับสั่งแก่พระสมเด็จพระอนุชาธิราชภูมิพลอดุลยเดช

เพราะฉะนั้นผมอยากจะบอกว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช ทรงทราบเรื่องการศึกษาในข้อแรก

คือเรื่องการฝึกหัดครูจะมาสร้างรากฐานที่ประสานมิตร รู้สึกว่าเรื่องนี้เป็นของพระองค์ เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลสวรรคตภายใน 10 วัน ตั้งแต่ที่ผมได้เข้าเผ่ากราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชจะทรงรู้สึกอย่างไร ผมก็ไม่ทราบ แต่ผมเองรู้สึกว่ สถานที่แห่งนี้^{๕๗}เป็นของพระองค์ตั้งแต่เริ่มแรกเป็นเวลาถึง 31 ปีครึ่งแล้ว ขณะนั้น^๕เรามาหาซื้อที่ดิน ก็ได้ที่ดินราคาตารางวาละ 38 บาท และถ้าที่ไหนถมแล้วก็ให้อีก 5 บาท เป็น 43 บาท พยายามขยายให้ใหญ่โตเพราะรู้แน่ว่าเรากำลังจะก้าวไปสู่ความเจริญของงาม ซื่อที่ดินเพิ่มขึ้นเรื่อยจนกระทั่งมีประมาณ 100 ไร่เศษ บังเอิญก็มีคนมากว่านซื้อที่ดินบ้างหน้าจะเอามาขายเราตั้ง 60 บาท วาหนึ่ง 60 บาท ใครจะไปซื้อ ก็ไม่ซื้อ ผู้ที่กว่านที่ดินนั้นก็เลยไปฟ้องรัฐมนตรี บอกว่า “ม.ล. ปิ่น เล่นตลกเกี่ยวกับเรื่องที่ดิน” รัฐมนตรีขณะนั้นมีหนังสือมาบอกว่าการซื้อที่ดินที่ประสานมิตรให้ระงับทั้งหมด ผมเสียใจจนกระทั่งวันนั้น^๕แต่ว่าผู้ทำงานภายหลังก็ยังสามารซื้อที่ดินได้อีกมาก แต่ก็ยังน้อยนัก ผมอดคิดไม่ได้ถึงประสานมิตร และอดคิดไม่

ได้ว่าเราเจริญงอกงามมาเป็นเวลา 30 ปีเศษ ในรัชสมัยของ
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลนี้ นำปลื้มใจจริง ๆ
 ความจริงรัชกาลที่ 9 ก็เป็นระยะเวลายาวนานพอใช้ ประ-
 ชาชนพลเมืองเวลานี้มีตง 40 กว่าล้าน ผมเชื่อว่าประมาณ
 30 ล้านเกิดในรัชสมัยของพระองค์ พระองค์ย่อมทรงเป็น
 ห่วงกิจการศึกษาทั่วประเทศ ไม่ใช่เฉพาะที่ประสานมิตรน
 นี้แหละเป็นเรื่องที่ผมมีความรู้สึก ขณะนั้นสถานที่แห่งนั้นยัง
 รกรุงรัง เป็นทุ่งนา ปลูกข้าวบ้าง เป็นที่ว่างเปล่าบ้าง ใน
 วันวางศิลาฤกษ์อาคาร 1 นั้น รัฐมนตรีไม่สามารถจะมาทาง
 ถนนโดยรถยนต์ได้ เพราะว่าถนนนั้นเลวมาก เป็นหลุม
 เป็นบ่อ ฝนตกด้วย ต้องไปลงเรือที่ประตูน้ำ แล้วก็มา
 ขึ้นที่นี้ และวางศิลาฤกษ์อาคาร 1 อาคาร 1 นั้นมีประวัติ
 ที่จะเรียกว้างดงมาก็ได้ คือว่าการสัมมนาครั้งแรกในประ-
 เทศไทยเกิดขึ้นนั้น เมื่อพุทธศักราช 2494. ประชุมกันเรื่อง
 การศึกษาประชาบาลและการศึกษาภาคบังคับ เป็นครั้งแรก
 ที่เราตกลงใจว่าจะค้นคว้าวิชาการโดยการปรึกษาหารือกัน ไม่
 ใช้ว่าผู้บังคับบัญชาจะสั่งเอาหรือประชุมเพื่อสั่งการ แต่
 นี้เพื่อปรึกษาหารือหาข้อเท็จจริงอันที่จะเป็นประโยชน์แก่งาน

การ ที่ประธานมิตรสร้างที่ตึก 1 นั้น เริ่มสร้างในต้น
รัชกาลที่ 9

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นทรงปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษา มากมาย กายกองเกินกว่าที่ใครจะจดจำได้หมดตามหน้าที่ของพระองค์ในฐานะที่เป็นกษัตริย์ ก็ต้องลงพระปรมาภิไธยในกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาต่าง ๆ ตลอดจนพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนี้ พระราชบัญญัติเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ และเรื่องการศึกษา นอกมหาวิทยาลัย พระราชบัญญัติประถมศึกษาและภาคบังคับ พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ แก้ไขเพิ่มเติมอะไรเหล่านั้นต้องทรงเกี่ยวข้งลงพระปรมาภิไธยทุกครั้ง นอกจากนั้นยังมีแผนการศึกษาชาติ หรือแผนการศึกษาแห่งชาติ จะต้องลงพระปรมาภิไธยเป็นพระบรมราชโองการของพระเจ้าแผ่นดิน ก็แปลกอยู่ที่แผนการศึกษาชาติไม่ใช่กฎหมาย นักกฎหมายกล่าวเองว่ากฎหมายนั้นเปลี่ยนเมื่อไรก็เปลี่ยนได้ แต่การที่ทำให้เป็นพระบรมราชโองการ ยากที่ใครจะกล้าไปเปลี่ยนได้ ไม่อยากให้มีการเปลี่ยนแปลง

บ่อยเกินไป เพราะฉะนั้นจึงตราแผนการศึกษาของชาติเป็น
พระบรมราชโองการ

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้
ก็ได้มีแผนการศึกษาถึง 3 แผนแล้ว ถ้าวางไปไม่ได้ดี ก็
ทรงทักท้วง แต่ว่าแผนการศึกษาชาตินั้นทำกันอย่างระมัด
ระวังเป็นอย่างยิ่ง อย่างแผนการศึกษาชาติ 2494 ใช้เวลา
22 เดือนกว่าจึงเป็นแผนออกมาได้ แผน 2503 ก็ใกล้ ๆ กัน
ใช้เวลาเกือบ 2 ปี และบัดนี้เราก็มีแผน 2520 แผนเหล่านี้
เกิดขึ้นในรัชสมัยของพระองค์ทั้งสิ้น ก็อาจจะพูดสรุปว่า
ในรัชกาลของพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้ การศึกษาได้พัฒนา
ไปมากมาย ในชั้นแรก การศึกษาโดยทั่วไปของประชาชน
ในบ้านเมืองก็ประถมสี่เท่านั้น ผลเมืองเรียนแค่ประถมสี่
แล้วออกไปทำงานการอะไรเป็นที่สงสัยว่าจะทำอะไรได้ ทำ
ได้แต่จะตีแค่นั้น แผนการศึกษา 2494 ถึงได้ออกมาเพื่อ
แก้ เพิ่มวิชาการฝีมือ วิชาการอาชีพง่าย ๆ ให้แก่ประชาชน
ผลเมืองในระดับประถมสี่นั้น ต่อจากประถมสี่แยกมัธยม
ออกเป็น 3 สายคือ สายหนังสือ หรือสายอาชีพ หรือสาย
กิ่งอาชีพ แยกออกเป็น 3 สายเพื่อแก้ เรื่องเหล่านี้พระ

บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบทั้งสน ^{๕๕} เวลาที่ผมเข้าเฝ้า
 ที่ไร่รับส่งเรื่องการศึกษาทางสน ^{๕๕} มีเรื่องที่ผมจะต้องนำมา
 คิด และมีเรื่องที่จะต้องกราบบังคมทูลรายละเอียดมากมาย
 กายกอง จนกระทั่งผมต้องขออนุญาตต่อนายกรัฐมนตรีว่า
 เรื่องที่ทรงถามมา ผมจะกราบบังคมทูลโดยไม่ต้องผ่านท่าน
 นายกรัฐมนตรี แต่ส่งสำเนาให้ท่านนายกรัฐมนตรีที่หลัง
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสงสัยมากมายหลายประการ
 ทรงมีความคิดบางสิ่งบางอย่าง ไม่ทรงทราบว่าเรากระทำ
 แล้วหรือยัง เป็นเช่นนี้ตลอดระยะเวลาอันนานที่กระผมได้
 ทำงานอยู่.

สำหรับการสร้างโรงเรียน หรือสอนนักเรียน ซึ่งเรา
 เห็นว่าเป็นหน้าที่ของ ^{๕๕} รัฐบาลใหญ่จะต้องทำให้แก่เด็ก ก็ทรง
 สร้างโรงเรียน เช่น โรงเรียนจิตรลดาในบริเวณพระตำหนัก
 สวณจิตรลดาารโหฐานในพระราชวังดุสิต เกิดมีโรงเรียน
 จิตรลดาขึ้นในปี 2501 ทรงกระทำอย่างดีที่สุดที่จะทำได้
 และเป็นราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทั้งสน ^{๕๕} ใครไปเรียนที่นั่นก็
 ไม่มีการเก็บค่าเล่าเรียน ยังพระราชทานอาหาร 2 มื้อ คือ
 อาหารกลางวัน อาหารตอนบ่าย มีคนบอกว่าทรงสร้าง

โรงเรียนชั้นนี้เพราะว่าจะให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ ลูกยาเธอ เรียนนะซี ก็จริง อย่างนั้นก็จริง เพียงแต่ท่านนี่จำเป็น เสียแล้ว เพราะว่าความเสี่ยงว่าสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ และ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอจะได้รับการศึกษาดีหรือไม่ เป็นการ เสี่ยงมากอยู่ ถ้าอยู่ใกล้ชิดพระองค์จะได้ทรงควบคุมอยู่ข้าง หลัง ท่านนี่เป็นเหตุผลเพียงพอแล้วที่จะสร้างโรงเรียนใน สอนจิตรลดา แต่ความจริงมิได้ทรงสร้างโรงเรียนเพื่อสมเด็จพระ เจ้าลูกเธอ พระเจ้าลูกยาเธอท่านนั้น เพราะทรงสร้าง วิทยาลัยอื่นก่อนนั้นแล้ว คือทรงสร้างโรงเรียนไกลกังวลที่ หัวหิน เป็นตัวอย่าง ความจริงโรงเรียนนั้นสร้างมาตั้งแต่ รัชกาลที่ 8 แต่ข้าราชการโทรม พระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัวพระองค์นี้ได้ทรงทะนุบำรุงให้ดีขึ้นก่อนสร้างโรงเรียน จิตรลดา และโรงเรียนที่ไกลกังวลนั้นสร้างสำหรับชาวบ้าน ยังทรงสร้างโรงเรียนอีกมากมายจนผมก็ไม่สามารถที่จะทำ บัญชีครบถ้วนได้ เช่นโรงเรียนราชประชาสมาสัยทรงคิดว่า จะปราบโรคเรื้อนให้หมดจากประเทศไทย ก็ตั้งมูลนิธิขึ้นเพื่อ ดำเนินการค้นคว้า และวิธีการอย่างหนึ่งก็คือต้องแยกเด็ก ๆ ที่เป็นลูกผู้ป่วยไปเสียจากบิดามารดาที่ป่วย จะอยู่ด้วยกันก็

จะเป็นโรคเหมือนบิดามารดาในระยะเวลาหนึ่ง ก็แยกไปเสีย ทรงสละพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ไปสร้างที่ พระประแดง นี้ก็เป็นโรงเรียนของพระองค์ ความจริง โรงเรียนพิเศษ ๆ เหล่านี้เกิดขึ้น ในรัชสมัยของพระองค์ทั้งสิ้น โรงเรียน เดียวคือ โรงเรียนสอนคนตาบอด นั้นเกิดก่อน แต่โรงเรียน ที่เกิดทีหลัง ได้แก่โรงเรียนสอนคนหูหนวก โรงเรียนลูก- ขาวเรือ โรงเรียนเด็กพิการทางร่างกาย โรงเรียนสอนคน บัญญาอ่อนอะไรเหล่านี้ รวมทั้งโรงเรียนบุตรผู้เป็นโรคเรื้อน เหล่านี้สร้างในรัชสมัยของพระองค์ทั้งสิ้น จนต่างประเทศได้ ยกย่องว่าประเทศไทยกำลังนำอยู่ในเรื่องนี้ เป็นเรื่องชัดเจน มีรายงานการประชุมที่โตเกียว เจ้าหน้าที่องค์การศึกษามา สหประชาชาติได้กล่าวยกย่องประเทศไทยว่าก้าวหน้าในเรื่อง นี้ และยังมีโรงเรียนที่เรียกว่า โรงเรียนราชวินิต ทรงสร้าง ขึ้นไม่ใช่สำหรับพระเจ้าลูกยาเธอแน่ ทรงสร้างเพื่อคนอื่น ทั้งนั้น โรงเรียนราชวินิตสร้างเมื่อ 2510 ยังมีโรงเรียนอีก มากมายหลายโรงเรียนซึ่งผมไม่รู้ชื่อ สร้างขึ้นเมื่อทางปักข์ได้ เกิดความทุกข์ครั้งใหญ่เมื่อ 2505 ทรงเรียกความช่วยเหลือจาก ใครต่อใคร แล้วสละพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์รวมกันเป็น

เงินหลายล้าน เอาไปสร้างโรงเรียนให้ประชาชนพลเมืองที่
 โรงเรียนพังเพราะวาตภัยครั้งนั้น นอกนั้นก็ยังมีโรงเรียนชาว
 เขา โรงเรียนชายแดน แล้วก็บางโรงเรียนที่สร้างขึ้น เช่น
 โรงเรียนชายแดน โรงเรียนชาวเขา เจ้าหน้าที่การศึกษา
 ใครไปเยี่ยมกันบ้าง คนชั้นอธิบดีในกระทรวงศึกษาธิการ
 ใครไปเยี่ยมกันบ้าง ผู้ตรวจราชการใครไปเยี่ยมกันบ้าง
 โรงเรียนเหล่านี้ห่างไกลคมนาคม แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จทรงเยี่ยมนี้คือไม่ได้ทรงทอดทิ้งเลย ทรง
 สร้างแล้วก็ทรงไปเยี่ยมเยียน อย่างมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวม
 ทั้งที่เสด็จมาเสมอ ๆ ผมยังเคยได้พูดไว้หลายครั้งแล้วว่า
 คนที่ได้ปริญญาเกียรตินิยมคนนั้น รวมทั้งตัวผมเองด้วย คนที่
 เขาได้ปริญญาเอกในวิชานี้วิชานี้ พอได้แล้วก็เปิดไปไม่
 ได้กลับมาอีก แต่ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงได้รับ
 ปริญญาคุณวุฒิปดกในวิชานี้ ๆ อย่างที่นี้เป็นต้น ยังเสด็จ
 กลับมาเสมอ ๆ เสด็จมาทุกปี นี่ก็ประหลาดนะ ทรงคิดว่า
 อะไรเป็นความต้องการของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ๆ โดยเฉพาะ
 อย่างยิ่งเมื่อเกิดมีความวุ่นวายอะไรต่อมิอะไรต่าง ๆ เรื่องนั้น
 จะสะท้อนเข้าไปอยู่ใน พระบรมราชาโฆวาทเพื่อทรงแก้ไขเหตุ

การณ์ เพื่อทรงแนะนำในฐานะที่ทรงเป็นผู้ใหญ่ ทรงแนะนำในฐานะที่ทรงเป็นประมุขของชาติ ได้ทรงทำกิจเหล่านี้เรื่อยมาทุก ๆ ปี จนวันเดี๋ยวก็น่าพอต้องเสด็จมา 2 วัน 3 วัน 4 วัน ในที่แห่งหนึ่ง ๆ นี้แหละเป็นเรื่องประหลาดมาก ผมยังได้เคยกราบบังคมทูลว่า นักศึกษามีมากขึ้น ๆ อยากจะคิดหาวิธีที่จะผ่อนให้พระราชภารกิจนั้นเบาลง เพราะที่อื่นมหาวิทยาลัยต่างประเทศเขาทำกันอย่างโน้นอย่างนี้ กราบบังคมทูลว่า นักศึกษามารวมกันจะต้องใช้เวลากี่วันต่อกี่วัน รับสั่งว่า “ฉันไปที่ไหนก็ได้ที่นึกได้ มีกี่สาขาฉันไปทุกสาขาได้” ผมยังได้กราบบังคมทูลว่า อนุปริญาไม่ต้องพระราชทาน ปลดปล่อยให้อธิการบดีเขาทำก็แล้วกัน รับสั่งว่า “ไม่เอา ถ้าเสียเวลาก็อรวม ๆ กันเลือกเอาคนดี ๆ เข้ามารับแทนเพื่อน ๆ” พระองค์รับสั่งว่าอย่างนั้น

มีเรื่องอันหนึ่ง อันที่จริงไม่ขึ้นหรอกแต่แปลกประหลาดซึ่งผมมีความรู้สึกสะเทือนใจมาก คือที่เวทีแห่งนี้ อธิการบดีจัดซ้อมคนมารับปริญญาเป็นจังหวัด ๆ มาถึงตรงนั้นถวายนับ มาถึงตรงนั้นให้คนนั้นตามมาอย่างนั้นเป็นจังหวัดเร็วไม่ได้ ต้องทำอย่างสวยงามซ้ำ ๆ แล้วก็พระราช

ทานปริญญาบัตรไปที่ละคน ๆ เสียเวลาประมาณ 3 ชั่วโมง
 ที่นี้สมัยก่อนพอพระราชทานปริญญาเสร็จแล้วก็เชิญเสด็จไป
 ที่โน่นบ้างที่นี้บ้างเพื่อเสวยพระสุธารส ที่ตึก 4 ก็เคยเสด็จ
 ไป บางทีก็เชิญไปที่ประถมสาริต มัชฌิมสาริต เชิญเสด็จ
 ไปเพื่อจะได้ทอดพระเนตรสถานที่และกิจการบางอย่าง ปี
 หนึ่งกำหนดให้เสด็จไปโรงเรียนประถมสาริต พระราชทาน
 ปริญญาไปที่ละคน ๆ แล้วก็เสด็จไปประถมสาริต ผมวิ่งไป
 รับเสด็จทางโน้น พอเสด็จพระราชดำเนินถึงก็กราบบังคม
 ทูล ให้เสด็จทอดพระเนตรกิจกรรมต่าง ๆ มีรับสั่งถามว่ามี
 น้ำชาเลี้ยงหรือเปล่า ผมกราบบังคมทูลว่า “มีพะยะค่ะ
 แต่เชิญเสด็จทอดพระเนตรทางโน้นเสียก่อน” รับสั่งว่า “กิน
 ก่อนไม่ได้หรือ?” ปรากฏว่ายังไม่ได้เสวยพระกระยาหาร
 กลางวัน วันนั้นยังไม่ได้เสวยพระกระยาหารกลางวัน แต่ก็
 เสด็จพระราชดำเนินมาพระราชทานปริญญาบัตรที่ละคน
 อย่างสวยงามมีระเบียบไม่ได้ทรงบ่นสักนิดเดียว จนบ่าย
 17 นาฬิกาเศษ จึงได้เสด็จไปที่ประถมสาริตและไปเสวย
 น้ำชาที่นั่น ผมรู้สึกตื้นตันมากในการที่ทรงกระทำพระราช

ภารกิจอันลึกลับ นักศึกษา เสมอหน้าทำกันหมดโดยมิได้
ทรงบันสักรำเดี่ยว แต่ไปรับสั่งที่หลังตามที่ได้เล่ามา

เป็นที่สังเกตว่าในเมืองไทยแต่ก่อนมีมหาวิทยาลัยเดี่ยว
ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่รัชกาลที่ 6 ที่ 7 ครั้น
ถึงสงครามเข้ามีความเดือดร้อนนานาประการ ความเดือด
ร้อนกดดันให้คนทำอย่างโน้นบ้างอย่างนี้บ้าง ธรรมศาสตร์
เกิดขึ้นและศิลปากรก็เกิดขึ้น มหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นใหม่ทั้ง
หลายเหล่านั้น ฝรั่งเศสบอกว่าจะไม่ใช้มหาวิทยาลัย เพราะว่า
สอนวิชาเดี่ยว เกษตรสอนเกษตรมันก็เป็นโรงเรียนชั้นสูง
เท่านั้นแหละ แพทย์สอนแพทย์ ไม่ใช้มหาวิทยาลัยหรือ
มหาวิทยาลัยที่ฝรั่งเศสยกย่องเป็นมหาวิทยาลัยจริง ๆ ยกเว้น
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 9 ทั้งนี้
ฝรั่งเศสสำคัญ ๆ ทั้งนี้ที่มาว่าเรา เราบังเอิญไปขอความ
ช่วยเหลือจากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม ขอ
ให้ส่งคนดี ๆ มาดูการศึกษาของเรา ก็ได้ จูเลียน ชักซลี ซึ่ง
เป็นเลขาธิการคนแรกขององค์การยูเนสโก ที่สำคัญมากเป็น
นักวิทยาศาสตร์ซึ่งหนังสือพิมพ์ลงข่าวเกี่ยวกับเขาบรรทัด
เดี่ยว เขาต้องเว้นที่ว่างไว้รอบ ๆ อีกคนที่มาคือ เซอร์ชาลส์

ดาวิน เป็นหลานปู่ของดาวินผู้ยิ่งใหญ่ที่ค้นพบเรื่องคนเรื่อง
 ลิงอะไรนั้น สองคนนั้นมาบอกว่าเมืองไทยทำผิดพลาดหมด
 ในเรื่องอุดมศึกษาไปเรียกโรงเรียนว่ามหาวิทยาลัยซึ่งเรามา
 แก่กันในรัชกาลนี้จนสำเร็จมา จนมีมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์
 แบบกันหมดแล้ว ในรัชกาลที่ 9 เพราะฉะนั้นผมก็ปลื้มใจ
 ที่รัชกาลนี้ย่นยามาจนเราไปทำอะไรกันมากมายหลายอย่าง
 และปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งไม่ใช่อุดมศึกษาหรือเป็นเรื่อง
 นักเรียนรุ่นวาย ไวยวายอะไรต่างๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้า
 อยู่หัวทรงวิตกมากและเคยรับสั่งแนะนำวิธีอบรมคนให้เป็น
 คนดี รับสั่งว่า “การสอนให้คนมีเสรีภาพให้ทำอะไรก็ได้
 ใช้ความคิดของตนเองจำเป็น แต่ต้องสอนให้ถูกเวลา และ
 มีการสอนอีกอย่างหนึ่งจำเป็นให้เยาวชนอยู่ในระเบียบวินัย
 แบบทหารเชอ ฟังผู้บังคับบัญชา หรือแบบ นักเรียนเชอ ฟัง
 ครู หรือแบบที่บ้านเชอ ฟังพ่อแม่ ต้องฝึกเหมือนกัน” และ
 รับสั่งว่า “ต้องฝึกแบบอยู่ในวินัยเสียก่อนจนปฏิบัติได้แล้ว
 จึงฝึกแบบให้เสรีภาพให้คิดตามใจทำตามใจ ถ้าไปกลับกัน
 เสียจะเกิดเรื่อง ให้คิดดู” คนเราจะทำอะไรมีแนวคิดไป
 อย่างไม่รู้ต้องผ่านการฝึกทั้งนั้น คือลองทำซ้ำๆ ให้เกิดความ

ชำนาญ นั่นคือการฝึกแต่ละจะทำอะไรก่อนอะไรหลัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่าให้อยู่ในระเบียบวินัยเสียก่อนจนสามารถอยู่ได้ แล้วถึงฝึกอีกอย่างหนึ่งผมก็เห็นว่าถูกต้อง นี่เป็นพระราชกรณียกิจอีกอย่างหนึ่งซึ่งผู้ทำการศึกษาน่าจะคิดดู

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคิดถึงบรรดานักเรียน นักศึกษา นิสิตเป็นอันมากยังได้พระราชทานรางวัล พระราชทานทุนในรูปแบบต่าง ๆ ทุนสำคัญอันหนึ่งก็เกิดขึ้นจากที่ได้มีพระราชดำริว่าควรให้การศึกษแก่ประชาชนคนไทยให้มาก ๆ ก็ถูกแล้วแต่จะให้มาก ๆ แล้ว ทำไม่ถึงจะเด่นขึ้น ถ้ามีคนเด่นคนอื่น ๆ ให้ตามขึ้นไป ต้องมีระดับหลายระดับ การศึกษานี้ระดับที่จะทรงสร้างให้คือระดับสูง จะต้องต้องมีเงินมีทอง แต่ก็ทำเองไม่ได้ต้องไปพึ่งต่างประเทศเหตุนี้ ทุนอานันทมหิดลจึงเกิดขึ้น อยากจะเลือกคนที่ดีเด่นให้กระทำตัวให้สูงขึ้นไปอีก เพื่อที่จะได้สามารถถึงคนอื่นให้ตามไป จึงได้พระราชทานทุนอานันทมหิดลแก่บุคคลจำนวนไม่มาก แต่ล้วนแต่ดีเด่นส่วนใหญ่ บางคนก็เป็นหมอ ประจำอยู่โรงพยาบาลโน้นบ้างนี่บ้าง เป็นครูก็มี เป็นนักพัฒนา เป็น

นักสอน เป็นนักอักษรศาสตร์ก็มีทุกๆ แขนง กรมการทูต
 อานันทมหิดลนั้นล้วนแต่บุคคลสำคัญๆ ทั้งนั้น เช่น สมเด็จ
 พระบรมราชชนนี เคยทรงเป็นประธานเป็นต้น สำหรับทูต
 ภูมิพลนั้น พระราชทานแก่ทุกสถาบันที่อยู่ในเมืองไทย ที่
 เป็นอุดมศึกษา ผมเคยได้ไปรับพระราชทานมาแล้วมามอบ
 ให้แก่มหาวิทยาลัย ก็เป็นที่ยินดีมาก และยังมีรางวัล
 พระราชทานนักเรียนที่เรียนดี รางวัลพระราชทานโรงเรียน
 ที่ทำให้นักเรียนดี ความจริงเรื่องนี้ กระทรวงศึกษาธิการก็
 ทำเรื่องเสนอไป ตามกระแสพระราชดำรัสครั้งหนึ่ง เรื่อง
 ให้ทำรางวัลนักเรียนดี ทูลกระหม่อมพระองค์น้อยได้ไปหน
 หนึ่ง เป็นที่หนึ่งในประเทศ แต่มีรับสั่งต่อมาว่าทำไมไม่ให้
 โรงเรียนเขาด้วย โรงเรียนที่ทำให้นักเรียนดีก็ควรจะได้รับ
 รางวัลด้วย จึงได้ทำระเบียบขึ้นใหม่และนำไปกราบบังคม
 ทูล ผมต้องบินไปเชียงใหม่มาระเบียบนี้ไปทุกเกล้าๆ ถวาย
 เรียนพระราชปฏิบัติ

ครนตอนที่จะทำทูต เรียกทูตเล่าเรียนหลวง คือสมัย
 โบราณ สมัยรัชกาลที่ 5 รัชกาลที่ 6 มีทูตเล่าเรียนหลวง
 ใครสอบได้ชั้น 8 ที่ 1 ที่ 2 ได้ทูตเรียกว่าทูต คิง สคูล่าชิป

คือทุนหลวงได้รับพระราชทานจากพระเจ้าแผ่นดินไปเรียน
 อะไรก็ได้ โดยไม่มีข้อผูกพันอะไรเลย ที่ 3 ที่ 4 ต้องมีข้อ
 ผูกพัน ทุนของกระทรวงฯ โน้นบ้างนี่บ้างต้องผูกพันมาทำ
 งานใช้หนี้ เรื่องนี้เล็กน้อยไปตอนสงครามโลก เราจะรื้อฟื้น
 ขึ้นใหม่เรียกว่าทุนเล่าเรียนหลวง คือทุน คิง สคอลล่าชิป
 ด้วยเหตุนี้ก็ต้องไปกราบบังคมทูลเพราะจะเป็นทุนของพระ
 องค์ให้เจ้าหน้าที่เตรียม ไปว่าสมัยนี้เราต้องการวิชาทาง
 เทคโนโลยี เพราะฉะนั้นจะให้ทุนทางวิทยาศาสตร์เป็น 3
 ส่วน ทางฝ่ายอักษรศาสตร์เป็น 2 ส่วน ใน 5 ส่วน ให้เอียง
 มาทางวิทยาศาสตร์ รับสั่งว่าเหตุผลยังไม่พอให้อธิบายใหม่
 จึงได้ อธิบายกราบบังคมทูลเพิ่มเติมว่า คนที่เรียนทาง
 วิทยาศาสตร์มีมากกว่าทางด้านอักษรศาสตร์ ไม่ทรงยอมรับ
 สั่งว่าจะต้องเท่ากันทั้งสองทาง และมีพระบรมราชาธิบายว่า
 ให้สังเกตดูว่าคนที่บริหารกิจการบ้านเมืองอยู่ในขณะนั้น
 และแต่ก่อนคือพวกไหน ไม่ใช่พวกอักษรศาสตร์หรือ ต้อง
 ยอมแพ้ท่าน คือว่าเป็นความจริง นับตัวคนเช่น นายก
 รัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรีต่าง ๆ คนอักษรศาสตร์ไม่แพ้
 วิทยาศาสตร์ ต้องให้เท่ากัน 50 ต่อ 50 นี้เป็นพระมหา

กรุณาธิคุณ ทรงคิดการณ์ไกล เป็นอย่างนี้ เพราะฉะนั้น ทรงเกี่ยวข้องกับการศึกษาบ้านเมืองเป็นอันมากและเป็นคุณประโยชน์ เพราะว่ามีเหตุมีผล ไม่ได้ทรงคิดอะไรเฉยๆ แต่ทรงมีเหตุมีผล ทำให้เราต้องยอมจำนนและปฏิบัติตาม

ในระยรัชสมัยของ พระองค์นี้เป็นสมัยที่เราก่อสร้างสร้างตัว หลังจากสงครามครั้งที่ 2 ซึ่งมีอันตรายต่อเราามาก ยิ่งกว่าสงครามโลกครั้งที่ 1 เพราะว่าสงครามมาถึงบ้านเรา ครั้งที่ 1 มาไม่ถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 มาถึงบ้านเรา โรงเรียนพังทลาย เสียหายทั้งเครื่องใช้ไม่ส่อยุ่นวายไปหมด พวกญี่ปุ่นขนโต๊ะจากกรุงเทพฯ ไปถึงสงขลา ไปจับได้ทีไหน เสียหายมาก และที่สำคัญคือ คนเสียไปด้วยแทนที่จะทำการงานดี ไปทำอย่างที่เราเรียกว่าไม่ดีมากมาย กายกอง ต้องแก่กันมาก แล้วยิ่งกว่านั้นบรรดาครู เจ้าหน้าที่บริหาร การงานหนีหายไปเชิงลิไปหากินอย่างอื่น เสียมาก และไม่มีแทนมาใหม่แต่ก่อนในรัชกาลก่อนๆ นั้น ก่อนสงครามเราก็มีการส่งคนไปเรียนในต่างประเทศแล้วก็กลับมาได้ทำงานดี ๆ เป็นคนมีความรู้ แต่ระหว่างสงครามที่เราหยุดส่งคนไปต่างประเทศ และคนที่ส่งไปก่อนนั้นก็มักกลับคือกลับไม่ได้ หรือไม่กลับ อย่างใดอย่างหนึ่ง บางคนก็

ตายไป เพราะฉะนั้นมีเวลาว่างระยะหนึ่งเราซากำลังคนที่
 จะทำงานและได้มาฟื้นฟูกัน ในสมัยรัชกาลที่ 9 นั้นทรงได้
 ของบประมาณส่งคนไปศึกษา 100 คน เอาเป็นร้อย ๆ ก็มา
 ทำกันในรัชกาลที่ 9 การติดต่อกับองค์การต่างประเทศก็
 รัชกาลที่ 9 เช่น ยูเนสโกตลอดจนองค์การอื่น ๆ ที่ช่วย
 เหลือการศึกษา เช่น องค์การยูนิเซฟ องค์การอนามัยโลก
 และยังมีรัฐบาลประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา
 ประเทศอังกฤษก็มาตลอดจนประเทศอื่น ๆ มาในรัชกาลนี้
 การรับความช่วยเหลือเหล่านี้เป็นประโยชน์มาก เกิดโครง
 การต่าง ๆ ในรัชกาลนี้มากมายแต่สำคัญที่สุดก็คือองค์การ
 ยูเนสโก องค์การศึกษาวិทยาศาสตร์และวัฒนธรรมของ
 สหประชาชาติ ผู้แทนองค์การนั้น ๆ ที่มาเป็นคณะใหญ่ ๆ
 เช่น โต ๆ ผู้อำนวยการใหญ่หรือตัวรองผู้อำนวยการมาถึง
 ใต้ฝ่าพระเจ้าอยู่หัวกันแทบทั้งหมด การได้โต้เถียงกันเรื่อง
 การศึกษาบ้างว่าควรจะเป็นอย่างไร คือพระบาทสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัวไม่ได้ ทรงประทับนั่งฟัง อย่างเดียวทรงมีความ
 คิดอ่านซึ่งชาวต่างชาติก็เกรง ๆ อยู่ เพราะทรงรอบรู้มาก
 ทำให้จริง ทรงรอบรู้มากก็พระองค์ก็ทรงติดต่อกับประชาชน
 พลเมือง ติดต่อกับนักการศึกษา ติดต่อเรื่อยไม่นิ่งอยู่ใน

วังเท่านั้น ทรงทำอะไรก็ต้องมีการทดลอง มีการทำจริง
 อย่างทรงสร้างโรงเรียนจิตรลดาในเขตพระตำหนักจิตรลดา
 รโหฐานก็ได้ทรงดูแบบเรียนซึ่งนักเรียนใช้ ได้ทรงดูว่านัก
 เรียนเล่นกันอย่างไรคล้าย ๆ เป็นสาธิต เป็นการสาธิตถวาย
 ให้ทอดพระเนตรจึงได้ทรงรู้เรื่องราวต่าง ๆ ตอนหลังทรง
 ไปช่วยชาวบ้านชาวนา ยังทรงทดลองแปลงนาสาธิต ที่ใน
 สวนจิตรลดาทรงทำมาก่อน เป็นอย่างไรถึงจะไปทรงแนะนำ
 ใครต่อใครได้ทรงทำอย่างนั้นเพราะฉะนั้นก็ทรงรอบรู้ เพราะ
 ฉะนั้นเวลาชาวต่างประเทศมาช่วยเหลือเมืองไทยก็ทรงมี
 ความคิดความเห็นอวดชาวต่างประเทศได้ ไม่น้อยเลย
 เกิดโครงการฉะเชิงเทรา โครงการที่ประสานมิตรนั้นเรา ได้
 รับความช่วยเหลือมาจัดสร้างหอสมุด จนถือว่าหอสมุดที่นี้คือ
 อย่างนี้เป็นต้น

โครงการอันหนึ่งที่สำคัญเหลือเกินไม่ค่อยมีใครพูดถึง
 คือโครงการฝึกหัดครูชนบท คือสมัยนั้นเรามีที่เขาเรียกว่า
 ช่องว่างระหว่างชนบทกับในเมือง คือคนในเมืองไม่ไปใน
 ชนบท ชนบทที่มีอัตราครูแต่ชาครุ แต่ในเมืองนี้ครู
 เหลือมาก โครงการฝึกหัดครูชนบทเอาครูที่มาฝึกในวิทยาลัย
 ครูนี้ไปอยู่ในหมู่บ้านจนได้ ช่วยลดช่องว่างได้บ้าง ลงท้าย

เรามีโครงการที่เรียกว่า ซิมิโย หรือซีเมซ คือติดต่อกัน
 ระหว่างชาติทั้งหลายในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นโครง
 การของรัฐมนตรีศึกษา นี่ก็เกิดขึ้นในรัชสมัยของพระองค์นี้
 ทรงทราบทรงรู้เรื่องดี โครงการใหม่นี้เราตกลงว่าจะแบ่งงาน
 กันทำ ประเทศไหนทำอย่างหนึ่ง ประเทศนี้ทำอย่างหนึ่ง
 อย่ามาทำงานซ้ำกันมากนัก ให้เสียเวลาเสียเงินเสียทองมาก
 มายเปล่า ๆ เสียกำลังคน มาแบ่งงานกันทำ ประเทศไทย
 รับเอาการสอนเรื่องโรคเมืองร้อนและกับวิศวกรรม ทาง
 ฟิลิปปินส์รับเรื่องเกษตรไป ในเฉพาะเรื่องเกษตร การ
 เลี้ยงสัตว์ให้เมืองไทยทำ แต่จะสำเร็จหรือยังก็ไม่ทราบ
 เรื่องเหล่านี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราช
 หฤทัยทรงสนพระราชหฤทัยเหมือนกัน เลี้ยงโคนม
 มิใช่ว่าเราจะรับความช่วยเหลือจากฝรั่งอย่างเดียวเรามีโครง
 การของเราเองเหมือนกัน ในรัชสมัยนี้ซึ่งเกี่ยวพัน ไปถึง
 พระองค์ อย่างโครงการโรงเรียนแบบประสม โรงเรียน
 แบบประสมนี้เราเริ่มคิดกันในรัชสมัยของ พระองค์ เพราะมี
 หลักฐานยืนยันคือ ได้ทำบันทึกไว้ เป็นหลักฐานที่กระทรวง
 ศึกษาธิการ ว่าการสอนหนังสือที่แยกเอาอาชีพศึกษา กับ
 สามัญศึกษาให้เด็ดขาดไปนี้ไม่ดี อย่างสามัญศึกษาบางโรงเรียน

เรียนก็ควรจะให้เรียนวิชาอาชีพในตอนบ่าย บันทึกลงไว้ว่าตั้ง
 แต่ปีแรกของรัชกาล และความคิดอันนั้นเองมาผุดขึ้นเวลา
 ที่ผมไปเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทครั้งนั้น มีกระแสรับสั่ง
 ว่าการเรียนสามัญเรียนมากเกินไปและบางคนไปไม่รอด ออกไป
 ทำการงานไม่ได้เอาอาชีพใส่บ้าง ไม่ได้หรือก็ทรงคิดเช่นนั้น
 ผมเลยกราบบังคมทูลว่าเรื่องนั้นเรากำลังทำอยู่ กำลังทดลอง
 เป็นลำดับขั้นที่นครราชสีมา กราบบังคมทูลว่าน่าจะเสด็จ
 ไปดู ก็เลยได้เสด็จพระราชดำเนินไปทั้งสองพระองค์ ไป
 ทอดพระเนตรกิจการของโรงเรียนนั้น ก็โปรดหลายอย่าง
 ทรงพักอยู่หลายอย่างเหมือนกัน เราเด็ย้มกันว่าเวลาเสด็จ
 ไม่ต้องตกแต่งธงทิว ให้มีการเรียนธรรมดา ๆ เหมือนวัน
 ปกติ ได้เสด็จไปทอดพระเนตรความเป็นจริงอย่างธรรมดา ๆ
 ไม่มีอะไรพิเศษ ๆ ที่ไหนเลย ถึงเวลากลางวันได้เสวยพระ
 กระยาหารที่นั่น แต่ก่อนเสด็จกลับให้นักเรียนร้องเพลง
 เฉลิมพระเกียรติ เรื่องมัธยมแบบประสมนั้นได้ทรงคิดเหมือน
 กัน ไม่ได้ทรงทราบว่ากระทรวงศึกษาธิการเตรียมงานนั้นไว้
 ทรงคิดอยู่ แล้วเราก็ทำอย่างนั้นบังเอิญมาตรงกันเข้า การ
 ที่พระบาทสมเด็จพระอยู่หัวทรงสนพระราชหฤทัยต่าง ๆ บาง

ที่ท่านทรงทำไปก่อนจนรัฐบาลหรือกระทรวง ฯ วิ่งตามหลัง
 ไปโดยไม่รู้กัน อย่างเรื่องอาชีพราษฎร ทรงเป็นห่วงมาก
 ถึงได้ทรงคิดอะไรต่างๆ มีการสอนวิชาอาชีพ ผมคิดถึงเรื่อง
 ที่หุบกระพง อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ทรงคิดจะช่วย
 ราษฎรในด้านอาชีพให้เป็นล่ำเป็นสัน ราษฎรไทยมีอาชีพ
 ทำนาและเบ็ดเตล็ดอื่น รุ่งรัง จนไม่สามารถสะสางได้ จนต้อง
 ขายนานาไปอย่างนี้ใช้ไม่ได้ จึงทรงสร้างนิคมที่หุบกระพงขึ้น
 ให้ชาวสวนชาวนามาทดลองทำ มาทดลองทำกันให้ดูก่อน
 พอทำอะไรได้ดีแล้วก็คัดเข้าไปอยู่ในนิคม ก็ไม่ให้ที่ดินแต่
 ให้ใช้ที่ดินปลูกผักปลูกหญ้าแล้วก็เอาผลิตผลนั้นมา ทำงาน
 แบบสหกรณ์แล้วก็เลี้ยงตัวได้ ใครไม่ได้ดูอยากให้ดูเหลือ
 เกิน ที่หุบกระพงนี้ทรงสอนอาชีพราษฎร เป็นการศึกษา
 นอกแบบ เป็นการศึกษาผู้ใหญ่และเรื่องอาชีพ ภายหลัง
 กระทรวงศึกษาธิการจึงคิดมีการศึกษาต่อเนื่อง คือการศึกษา
 นอกโรงเรียน การศึกษาตลอดชีพ อะไรนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 พระเจ้าอยู่หัว ทรงนำไปก่อนแล้ว เมื่อเสด็จไปประทับที่
 ภูพิงคราชนิเวศน์ ภูพานราชนิเวศน์ ทักษิณราชนิเวศน์
 ก็ได้ทรงแนะนำให้การศึกษาระยะยาวประชาชนทุก ๆ ภาค

สม่่าเสมออีกนั้ ไม่ได้เสด็จไปประทับเพื่อพักผ่อนพระอิริยาบถ
 ดอก ใ้ใคร ๆ ก็ทราบว่าทรงไปปฏิบัติงานซึ่งทรงเห็นว่า
 สำคัญ วันหนึ่งผมได้รับเชิญให้ไปที่โรงเรียนจิตรลดาใน
 วันงานปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตามปรกติเคยเสด็จ
 ลงมาพระราชทานรางวัล พระราชทานพระบรมราโชวาท
 บั้สุดท้ายนี้ไม่ได้เสด็จลง ผมถามเจ้าหน้าที่ว่าทำไมไม่เสด็จลง
 ้ได้รับคำตอบว่าทรงยุ่งกับแผนการชลประทานย่อยของท่าน
 ที่จะทรงไปทำที่เมืองโน้นเมืองนี้ ทรงสอนทรงทำ และ
 ทรงเอามาทำเป็นการบ้านที่พระตำหนักจิตรลดา นี้ผมก็เห็น
 ว่าพระมหากษัตริย์องค์นี้ท่านสามารถจริง ๆ และแนะนำ
 ประชาชนพลเมืองได้จริง ๆ และในที่สุดก็พระราชทานที่ดิน
 ให้มากมายตามโครงการของรัฐบาล เป็นพระมหากษัตริย์
 ธิคุณล้นเกล้า ๆ ทำให้อาณาประชาราษฎร์เย็นศิระเพราะ
 พระบริบาล

สวัสดิ์

“พระราชกรณียกิจในรัชกาลปัจจุบันทางด้านการศึกษา”

เรียงความฉบับที่ได้รับรางวัลที่ ๒*

ในการประกวดเรียงความของมหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร ประกอบนิทรรศการ “เย็นศิระ
เพราะพระบริบาล” เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนม
พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๒๐

* ไม่มีผู้ได้รับรางวัลที่ ๑

พระราชกรณียกิจในรัชกาลปัจจุบันทางด้านการศึกษา

น.ส. สุปร พิริยะไพโรจน์
วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา
วิทยาเขตเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
นครราชสีมา

การศึกษามีบทบาทสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่
ของบุคคลและสังคม เป็นเครื่องแสดงความเจริญ และ
สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของพลเมืองของประเทศนั้น ๆ
ประเทศใดก็ตามที่พลเมืองได้รับการศึกษาก็มีความรู้ในวิทยา
การทุกแขนงอย่างกว้างขวาง ประเทศนั้นย่อมได้รับคำยก
ย่องจากนานาประเทศว่า เป็นประเทศที่ได้พัฒนาแล้ว
เพราะได้อาศัยพลเมืองที่มีการศึกษาเป็นตัวจักรในการบริ
หารและพัฒนาประเทศ ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นเสมือนราก
ฐานของวิชาชีพทุกสาขา ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการ
พัฒนาประเทศให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ในระยะเวลา 30 ปีเศษที่ผ่านมา นับตั้งแต่พระบาทสม
เด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระมหากษัตริย์ใน

รัชกาลปัจจุบัน ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489 มาจนถึงปัจจุบัน การศึกษาของประเทศไทยได้เจริญก้าวหน้าขึ้นเป็นอย่างมาก ทงนักเองด้วย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเอาพระราชหฤทัยใส่และสนพระราชหฤทัยอย่างยิ่งในเรื่องการศึกษานั้นเป็นงานสำคัญของชาติ ได้ทรงเพิ่มพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับงานการศึกษาให้แก่พระองค์เองมากมายหลายประการ และเมื่อทรงเห็นว่าสิ่งใดสมควรที่จะได้ปฏิบัติก็ได้ทรงปฏิบัติและได้ทรงดำเนินการในฐานะที่ทรงเป็นคนไทยคนหนึ่ง ตามหลักการที่ว่า “คนไทยที่ดีควรจะได้ใช้ความคิด และกระทำตามความสามารถของตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม”¹

จริงอยู่งานวางรากฐานการศึกษาของชาติเพื่อให้ประชาชนทุกคน ได้มีความรู้จะเป็นงานโดยตรงของรัฐบาลในระบบประชาธิปไตย ดังจะเห็นได้จากที่ได้บรรจุเรื่องการส่งเสริมการศึกษาของชาติไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมของประเทศตลอดมาทุกฉบับก็ตาม แต่พระ

¹ ปิ่น มาลากุล, ม.ถ. “พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการศึกษา”
 จันทรเกษม 100 : 15, พฤษภาคม-มิถุนายน 2514.

บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้ทรงเอาพระราชหฤทัยใส่ และถือเป็นพระราชภารกิจสำคัญส่วนพระองค์อีกประการหนึ่งในทางการศึกษา ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาโดยตรง นั่นคือ การลงพระปรมาภิไธยในพระราชบัญญัติทั้งหลายที่เกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ เช่น พระราชบัญญัติประถมศึกษา พระราชบัญญัติสภากาการศึกษาแห่งชาติและพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ซึ่งมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการกระทำขั้นสุดท้ายที่จะทำให้งานการศึกษาดำเนินไปได้ด้วยดี ตลอดจนจนถึงเรื่องการจัดการศึกษา การหาทุนทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่บุคคลที่กำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา

พระราชกรณียกิจทางการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระราชหฤทัยในด้านการศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษาอยู่มาก ดังจะเห็นได้ว่าทรงโปรดให้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นใน พ.ศ. 2501 ในบริเวณพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน อันเป็นสถานที่สำหรับ

ถวายพระอักษรแด่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้ง 4 พระองค์ และพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้บุตรีตาของข้าราชการและข้าราชการบริพารเข้าเล่าเรียนด้วย พระราชทานนามโรงเรียนนี้ว่า “จิตรลดา” และให้อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ บรรดาอาจารย์ที่ทำการสอนส่วนมากเป็นผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่างประเทศหรือมหาวิทยาลัยในประเทศ ได้โปรดให้อาจารย์บางคนของโรงเรียนนี้ไปศึกษาวิชาเพิ่มเติมเพื่อให้ความรู้ทางวิชาการมากขึ้น ณ มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ ด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จนสำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาชั้นสูงอันเป็นประโยชน์ต่อการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนโรงเรียนจิตรลดาจัดได้ว่าเป็นโรงเรียนราษฎร์ที่ได้มาตรฐาน มีจำนวนนักเรียนไม่สู้จะมากนักแต่มีคุณภาพสูง

การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสร้างโรงเรียนขึ้นในพระราชวังนั้นไม่เป็นของแปลกประหลาดอะไรเลย เพราะพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ก็ได้ทรงกระทำมาแล้ว ถ้าจะกล่าวว่ามีพระราชดำริเรื่องการสร้างโรงเรียนเพราะว่ามีสมเด็จพระเจ้าลูกเธอที่จะต้อง

ทรงศึกษาก็ไม่ถูกทีเดียว เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระมหากรุณาธิคุณให้จัดสร้างโรงเรียนมาก่อนแล้ว เมื่อ พ.ศ. 2496 คือโรงเรียนไกลกังวลหัวหิน²

โรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพฯ อีกแห่งหนึ่ง ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นในที่ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ใกล้กับเขตพระราชฐานแห่งหนึ่ง ชื่อว่าโรงเรียน “ราชวินิต” เพื่อให้บุตรธิดาข้าราชการและชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงให้เข้าเล่าเรียน เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดโรงเรียนนี้เมื่อ 18 มิถุนายน 2510 แต่โรงเรียนนี้ไม่มีทางจะขยับขยายให้ถึงชั้นมัธยมศึกษาได้ เพราะมีที่ดินน้อย มีสามีภรรยาผู้ใจบุญคนหนึ่งได้ทราบอุปสรรคข้อนี้และชาวซึ่งในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงเป็นห่วงใยในการศึกษาของประชาชน จึงขอพระราชทานเผ่าทุลละของธิดีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ถวายที่ดินมีเนื้อที่ 30 ไร่ โดยตัดถนนจากทางหลวงเป็นทางเข้าไปสู่ตัวอาคารเรียนที่จะสร้างขึ้น เป็นการ

²เดช สนิทวงศ์, ม.ล. “ทรงสนพระราชหฤทัยในด้านเศรษฐกิจและสังคม” ใน พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่ปรากฏเลขหน้า

โดยเสด็จพระราชกุศล โปรดให้กระทรวงศึกษาธิการสร้างโรงเรียนมัธยมศึกษาขึ้นอีกโรงเรียนหนึ่งในที่ดินแปลงนี้ พร้อมด้วยครูที่มีคุณวุฒิและอุปกรณ์การสอนครบถ้วน ทำให้นักเรียนที่อยู่ในบริเวณดังกล่าว ซึ่งเป็นชนเมืองของกรุงเทพฯ ฯ ได้รับความสะดวกไม่ต้องเดินทางเข้ามาเรียนต่อในย่านใจกลางกรุงเทพฯ ฯ และเป็นการช่วยให้วัยรุ่นได้รับการศึกษาในระดับสูงขึ้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องปัญหาสถานที่เรียนและปัญหาเยาวชนเป็นอย่างยิ่ง จึงเห็นได้จากพระราชดำรัส ซึ่งพระราชทานแก่สมาชิกสโมสรไลออนส์ในประเทศไทย เมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2513 ซึ่งจะขอัญเชิญมาบางตอนดังนี้

“เรื่องเยาวชน...เป็นปัญหาใหญ่เพราะเป็นปัญหาของอนาคตของชาติ ถ้าเยาวชนประพฤติตนเป็นอันธพาลไม่เรียน มั่วแต่ไปซ่องสุมหาความสำราญอย่างง่าย ๆ อนาคตของชาติหน้าว่ามีคมนมาก.....เราต้องค้นหารากฐาน ที่รากฐานธาตุแท้ที่จะต้องแก้ไขนั้น เมื่อคุณแล้วก็อยู่ที่การศึกษา และเมื่อคุณสติในทางด้านประชากร และในด้านการศึกษา

คือ โรงเรียน ครูและจำนวนนักเรียนแล้ว ก็เป็นที่น่าวิตกไม่น้อย'

และยังได้มีพระราชดำรัสต่อไปว่า

“การศึกษาของเมืองไทย นับเฉลี่ยแล้วสูญหายที่ชั้นประถม 4 ซึ่งก็เป็นที่น่าวิตกสำหรับอนาคตอย่างยิ่ง.....เรากฎมิใจว่าเมืองไทยนี้เป็นเมืองที่ก้าวหน้า ที่พัฒนา ที่มีการศึกษา แต่ว่าตามตัวเลขแล้ว น่าวิตก การที่จะแก้ปัญหาหน้าเรา ก็จะต้องคิดตามสถิติ....เห็นได้ว่าการศึกษาของเราไม่สามารถจะขยายตัวออกไปให้ทันกับการเพิ่มของประชากร ปัญหาหนักที่สุด แล้วก็เป็นปัญหาอยู่นั่นเอง ไม่มีทางแก้ แต่ว่าถึงอย่างไร เราต้องถือว่าเป็นปัญหาที่จะต้องแก้ไข ไม่ใช่เมื่อแก้ไขไม่ได้ก็วางปัญหาเสีย ถ้าวางปัญหาเราจะไม่มีวันที่จะหาทางที่จะให้บ้านเมืองปลอดภัยและคงอยู่ได้”³

จากพระราชดำรัสดังกล่าว จะเห็นได้ว่าพระองค์ทรงห่วงใยในเรื่องการศึกษาระดับประถมศึกษาสำหรับเยาวชนมาก เพราะเกี่ยวพันกับความมั่นคงปลอดภัยของชาติบ้านเมือง ดังนั้นในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงมีการเปลี่ยนแปลงการศึกษาระดับประถมศึกษามากมาย

เช่น การเกณฑ์เด็กเข้าศึกษาครบถ้วนทุกตำบลในพระราชอาณาจักร และยกเลิกการผ่อนผันในเรื่องอายุที่เกณฑ์ซึ่งได้ปฏิบัติตามความมุ่งหมายในพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 จากนั้นได้มีการเคลื่อนไหวเพื่อขยายการศึกษาภาคบังคับจาก ป. 4 เป็น ป. 7 จากที่ออกพระราชบัญญัติประถมศึกษาฉบับที่ 3 พ.ศ. 2505 ให้ถือปฏิบัติและมอบอำนาจให้รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการประกาศขยายการศึกษาภาคบังคับเป็นตำบลๆ ไป เรื่องการขยายการศึกษาภาคบังคับนี้อาจนับได้ว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่มีความสำคัญอันค้ำหนึ่งในรัชกาลปัจจุบันและจากการขยายการศึกษาภาคบังคับ^๕ ก็ทำให้มีโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น แต่ถึงกระนั้นก็ยังไม่พอกับจำนวนนักเรียน

โครงการช่วยเหลือชาวเขาด้านการศึกษา

ในท้องถิ่นที่ไกลความเจริญ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณให้จัดตั้งโรงเรียนชายแดนขึ้นเพื่อให้การศึกษาแก่ชาวเขาเผ่าต่างๆ และเด็กนักเรียนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกลคมนาคม โดยทรงให้บรรดาตำรวจชายแดนเป็นผู้สอน นับเป็นเวลา 10 ปีเศษมาแล้ว

วิชาความรู้ที่สอนส่วนใหญ่เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไปที่เข้าใจง่าย เช่น การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ภาษาไทย สำหรับอุปถัมภ์ การศึกษาทั้ง หมดจัตซ้อด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทั้งสิ้น ปัจจุบันมีโรงเรียนที่ให้การศึกษาแก่พวกชาวเขาถึง 59 โรงเรียนรวมนักเรียนที่รับการศึกษา 2855 คน และทุกโรงเรียนมีชื่อเหมือนกันว่า **โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์** อันหมายถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั่นเอง

นอกจากจะโปรดเกล้าฯ ให้จัดสร้างโรงเรียนชาวเขานหลายแห่งด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ พระราชทานทุนการศึกษาเล่าเรียนแก่เด็กชาวเขาบางคนที่ยืนชั้นแข็ง และมีผลการเรียนดีพอสมควรอีกด้วย เด็กนักเรียนชาวเขาที่ได้รับพระราชทานทุน มีตั้งแต่ระดับ ป. 5-ป. 7 ม.ศ. 1 ม.ศ. 3 และระดับ ป.กศ ทุนการศึกษาที่พระราชทานให้^๕นั้นทางกรมสามัญศึกษาเป็นผู้ดำเนินการจัดมอบให้แก่เด็กชาวเขา ในปีหนึ่ง ๆ จะมีเด็กชาวเขาได้รับทุนพระราชทานประมาณ 7-8 คน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเอาพระทัยใส่และทรงติดตามการดำเนินงานที่อยู่ภายใต้พระบรมราชานุเคราะห์อยู่ตลอดเวลา จะเห็นได้ว่าทุกครั้งที่เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนชาวเขา พระองค์จะทรงถือโอกาสเสด็จไปเยี่ยมโรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์เป็นประจำเสมอมา และทรงซักถามถึงปัญหาต่างๆ ที่เจ้าหน้าที่ประสบกับความสนพระทัย ทั้งน้อมนำความปลาบปลื้ม และความปิติยินดีมาสู่เจ้าหน้าที่ตำรวจชายแดนที่สอนอยู่ตามโรงเรียนเหล่านั้นโดยทั่วถึงกัน พระราชกรณียกิจเช่นนี้นับว่าเป็นการส่งเสริมการศึกษา ณ ที่ที่ต้องการมากที่สุด

นอกเหนือจากนี้ เมื่อ พ.ศ. 2505 ได้พระราชทานเงินแก่กรมประชาสงเคราะห์เพื่อช่วยเหลือในด้านการศึกษา โดยสร้างโรงเรียนประชาบาลที่แหลมตะลุมพุก อำเภอปากพนังจังหวัดนครศรีธรรมราช 1 หลัง เป็นเงิน 65,000 บาท สร้างโรงเรียนประชาบาลแทนโรงเรียนเดิมที่พังเสียหายในจังหวัดนครศรีธรรมราช 5 หลัง นราธิวาส 2 หลัง กระบี่ 2 หลัง ชุมพร 1 หลัง สงขลา 1 หลัง สุราษฎร์ธานี 1 หลัง โดยได้พระราชทานชื่อว่า *โรงเรียนราชประชา*

นุเคราะห์ 1,2,3,4 จนถึง 12 รวมเป็นเงิน 3,000,000 บาท

จากที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งมูลนิธิราชประชา
 ษานุเคราะห์ เมื่อ พ.ศ. 2506 นั้นสืบเนื่องมาจากเหตุมหา
 วาตภัยภาคใต้ เมื่อ พ.ศ. 2505 วัตถุประสงค์ของมูลนิธิจึง
 มุ่งช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากเดือดร้อน
 โดยเฉพาะจากเหตุสาธารณภัยต่างๆ และความทุกข์ยาก
 เดือดร้อนอื่นๆ เช่น ทางการศึกษา ได้มีการให้ทุนการ
 ศึกษาเพื่อให้มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา
 จนถึงการศึกษาชั้นสูงตามลำดับ เป็นารให้ความช่วยเหลือ
 แก่เด็กกำพร้าอนาถา ที่ประสบมหาวาตภัยภาคใต้และ
 สาธารณภัยอื่นๆ เด็กที่ได้รับการศึกษาจากมูลนิธิตั้งแต่
 พ.ศ. 2509 เป็นต้นมา เป็นจำนวน 264 ทุน เป็นเงิน
 458,010 บาท และในขณะนี้ได้ให้ทุนการศึกษาแก่เด็กตาม
 ระเบียบทุนการศึกษาของมูลนิธิอยู่จำนวน 71 ทุนเป็นเงิน
 ทุนที่ต้องจ่ายปีหนึ่งประมาณ 143,600 บาท

การจัดการศึกษาพิเศษแก่เด็กพิการ กระทั่งกรรม

ในรัชกาลปัจจุบันได้เกิดการจัดการศึกษาพิเศษให้แก่
 เด็กที่รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา โดยมี

การจัดตั้งโรงเรียนประเภทต่างๆ เช่น โรงเรียนกินนอนสำหรับเด็กจากป่าจากเขามาอยู่เรียน โรงเรียนชาวเรือรับเด็กที่เป็นบุตรผู้ที่อยู่ในเรือขึ้นล่องตามลำน้ำโรงเรียนสอนคนหูหนวกและโรงเรียนเด็กพิการอย่างอื่น (ยกเว้นโรงเรียนสอนคนตาบอดซึ่งมีอยู่ก่อนรัชกาลปัจจุบัน) และได้พระราชทานทรัพย์จำนวนมากจัดตั้งโรงเรียนราชประชาสมาสัยที่อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อแยกเด็กไปจากบิดาที่ป่วยเป็นโรคเรื้อนและเพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาที่ดีพอสมควร เป็นการสกัดกั้นโรคเรื้อนมิให้แพร่เชื้อต่อไปและเป็นการขจัดปัญหาเยาวชนได้ส่วนหนึ่ง นอกจากนี้ยังได้พระราชทานทรัพย์จัดตั้งสถาบันค้นคว้าเรื่องโรคเรื้อนและจัดตั้งมูลนิธิเพื่อสนับสนุนโครงการนี้ เรียกว่า “มูลนิธิราชประชาสมาสัย” อีกด้วย

โครงการโรงเรียนร่มเกล้า

เมื่อคราวที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถไปทรงเยี่ยมทหารที่ปฏิบัติการอยู่ ณ ฐานภูพานน้อย อำเภอ

นาแก จังหวัดนครพนม เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2515 นั้น ได้มีกระแสรับส่งแก่แม่ทัพภาคที่ 2 ว่า มีพระราชประสงค์ที่จะให้หน่วยกองทัพภาคที่ 2 ได้มีโอกาสช่วยเหลือประชาชนในด้านการศึกษาตามโอกาสอันควร โดยให้ทหารเป็นผู้สร้างโรงเรียนขึ้นในพื้นที่รับผิดชอบของกองทัพภาคที่ 2 ซึ่งจะเป็นที่ใด หรือจำนวนเท่าใด สุดแล้วแต่จะตัดสินใจ โดยที่พระองค์จะทรงสนับสนุนวัสดุ ในการก่อสร้างให้เป็นบางส่วน เพื่อช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนสถานศึกษาสำหรับเยาวชนที่อยู่ในชนบทที่ห่างไกล โครงการนี้เรียกว่า “โครงการโรงเรียนร่วมเกล้า” ซึ่งขณะนี้ได้ดำเนินการไปแล้ว 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนร่วมเกล้าบ้านหนองแคน ตำบลดงหลวง อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา และโรงเรียนร่วมเกล้าบ้านโคก ตำบลตองโขบ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา

ที่จังหวัดนครราชสีมา ได้ขยายโรงเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย บุเกะคอตอ ในอำเภอยิ่งอ เป็นโรงเรียน

ระดับมัธยมศึกษา เป็นการช่วยให้ผู้ประสงค์จะเรียนในระดับมัธยมไม่ต้องเดินทางเข้าไปเรียนที่ตัวจังหวัดนครราชสีมา

การจัดตั้งโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจน

สำหรับการสงเคราะห์เด็กที่ยากจน กำพร้า อนาคต ในด้านการศึกษา นั้น พระองค์ได้โปรดให้สร้างโรงเรียนประชาบาลขึ้นในวัดในท้องที่ชนบทหลายแห่ง ด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ และโปรดให้อาราธนาพระสงฆ์ มาเป็นครูสอนและอบรมทางด้านศีลธรรมให้แก่เยาวชน เพื่อให้เป็นพลเมืองดีต่อไป ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณาดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนสงเคราะห์คนยากจนขึ้น ขณะนี้ได้จัดตั้งไป 4 โรงเรียนแล้วคือ

1. โรงเรียนศรีจันทร์ประคิษฐ์ ตำบลบางปูใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ
2. โรงเรียนสันติการาม ตำบลพลุพลับ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
3. โรงเรียนวัดป่าไถ่ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

4. โรงเรียนนันทบุรี วัดช้างค้ำ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ในรัชกาลนี้^๕ได้เกิดโรงเรียนการช่างชั้นสูงและวิทยาลัยเทคนิคจำนวนมาก ทั้งในพระนครธนบุรีและจังหวัดอื่น ๆ ซึ่งเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษาระดับมัธยมตอนปลายและอุดมศึกษา ทั้งนี้โดยรัฐบาลเห็นว่าประเทศไทยกำลังพัฒนาทางอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางขนาดย่อมมากมายต้องการผู้ประกอบอาชีพระดับกลางจำนวนมาก จึงควรจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาเพื่อให้ผู้จบการศึกษาด้านนี้^๕ได้ออกไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมได้ ตามความต้องการของตลาด

ในรัชกาลนี้เช่นกันได้มีการจัดโรงเรียนมัธยมแบบประสมขึ้น เริ่มจัดขึ้นครั้งแรกที่โรงเรียนสุนทรวิद्या จังหวัดนครราชสีมา เมื่อ พ.ศ. 2503 โดยมีหลักการว่า เมื่อนักเรียนอายุน้อย ยังไม่ทราบว่าจะมีความสามารถหรือความถนัดในทางใด ก็ให้โรงเรียนรับเข้าศึกษาไว้ทั้งหมด ในปีแรกโรงเรียนจะต้องค้นคว้าดูว่า นักเรียนแต่ละคนถนัดทางใด หรือมีความสามารถพิเศษในทางใด แล้วก็ติดต่อ

กับผู้ปกครอง เพื่อวางแผนการศึกษาให้นักเรียน แล้วก็
 ดำเนินการสอนไปตามแนวที่ตกลงกันซึ่งจะได้ผลดี มากกว่า
 ฝืนเรียนไปในทางที่ตนไม่ถนัด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่
 หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนิน
 ไปทอดพระเนตรการสอนและวิธีการของ โรงเรียนสุรนารี
 วิทยา เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2507 ยังความปลาบ
 ปลื้มและปีติยินดีให้แก่ครู และนักเรียน โรงเรียนนี้เป็น
 อย่างยิ่ง

การศึกษาระดับฝึกหัดครู และระดับอุดมศึกษา

ในรัชกาลปัจจุบัน โรงเรียนฝึกหัดครูต่าง ๆ มีความ
 มั่นคงเป็นปึกแผ่นมากยิ่งขึ้น มีการปรับปรุงเป็นวิทยาลัยครู
 และวิทยาลัยวิชาการศึกษามากมายหลายแห่งทั้งในพระนคร
 และต่างจังหวัด เช่น โรงเรียนฝึกหัดครูประสานมิตร เมื่อ
 พ.ศ. 2489 ก็กลายมาเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ซึ่งปัจจุบัน
 คือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีทั้งหมด 8 วิทยาเขต
 คือ ประสานมิตร ปทุมวัน บางแสน พิษณุโลก มหา
 สารคาม สงขลา พลศึกษา และบางเขน บรรดาวิทยาลัย

ครูและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นสถาบันการศึกษาขนาดใหญ่ที่สามารถผลิตครูได้ปีละเป็นหมื่น ๆ คน รวมทั้งชั้นปริญญาโทและปริญญาเอกด้วย ประชาชนส่วนใหญ่รู้จักดีและสนับสนุน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงสนพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่งในเรื่องความก้าวหน้าของสถาบันนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นการณ์ไกล ใน การที่จะยกระดับการศึกษาชั้นอุดมศึกษาให้สูงขึ้น โดยทรงพระราชดำริว่า ประเทศไทยยังต้องการผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาวิชาการต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาขาทางการแพทย์ โรงพยาบาลยังมีความต้องการแพทย์ที่มีความสามารถในวิชาการแขนงต่าง ๆ ในปีหนึ่ง ๆ มหาวิทยาลัยมีนักศึกษาแพทย์หลายคนสำเร็จการศึกษาเป็นนายแพทย์ และมีประวัติการเล่าเรียนที่ดีตั้งแต่ชั้นมัธยมปลาย สมควรได้รับการสนับสนุนให้ออกไปศึกษาเพิ่มเติมในแขนงต่าง ๆ ณ มหาวิทยาลัยต่างประเทศที่มีชื่อเสียงเป็นเวลา 4-5 ปี เพื่อให้มีประสบการณ์และความรู้ทางวิชาการที่ทันสมัย แล้วกลับมาทำการสอน ณ มหาวิทยาลัยในประเทศไทยต่อไปจะเป็นการเพิ่มพูนจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิในประเทศให้มี

จำนวนทวีคูณ โดยการถ่ายทอดวิชาความรู้ที่นักศึกษาคน
 หนึ่ง ๆ ได้เรียนรู้มารวมทั้งประสบการณ์ต่าง ๆ กิจกรรมอัน
 เป็นการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนสูงมาก และเกิดประโยชน์
 แก่การพัฒนาประเทศไทยเป็นส่วนรวม

ในพ.ศ. 2495 เป็นต้นมา ได้พระราชทานทรัพย์สินส่วน
 พระองค์จำนวนหนึ่งให้แก่มหาวิทยาลัยและวิทยาลัย เพื่อ
 อุดหนุนแก่นิสิตและนักศึกษาที่เรียนดี แต่ขาดแคลนทุน
 ทรัพย์ เงินทุนนี้เรียกว่า “ทุนภูมิพล”

ในปี พ.ศ. 2498 โปรดให้จัดตั้งทุนเล่าเรียนขึ้นให้ชื่อ
 ว่า “ทุนอานันทมหิดล” เพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงสมเด็จพระ
 บรมเชษฐาธิราชพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันท
 มหิดล และสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระ
 บรมราชชนก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราช
 ประสงค์ที่จะจัดหาทุนเป็นการช่วยเหลือผู้ที่สำเร็จการศึกษา
 ชั้นมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะสาขาแพทยศาสตร์ที่มีผลการ
 เรียนยอดเยี่ยม ให้ได้มีโอกาสเดินทางไปศึกษาความรู้เพิ่ม
 เต็มในต่างประเทศ เพื่อจะได้นำความรู้นั้นกลับมาใช้ให้เป็น
 ประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทย

ต่อมาในพ.ศ. 2502 ทรงพระราชดำริว่า การส่งเสริมการศึกษาวิชาชั้นสูงไม่ควรจำกัด แต่เพียงวิชาแพทยศาสตร์เท่านั้น ควรจะขยายวัตถุประสงค์ให้คลุมถึงวิชาอื่น ๆ ด้วย เพราะ ใน ปัจจุบัน วิทยาการแผนใหม่ กำลังก้าว หนาไปมาก ความเจริญก้าวหน้าของประเทศต้องอาศัยการค้นคว้าของผู้รอบรู้ทางวิชาการสาขาต่าง ๆ เป็นสำคัญ ด้วยพระราชดำริดังกล่าวนี้ จึงโปรดให้เปลี่ยนฐานะของทุนอานันทมหิดล และได้จดทะเบียนเป็นมูลนิธิอานันทมหิดล และได้จดทะเบียนเป็นมูลนิธิตามกฎหมายแล้ว เมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2502 และได้ขยายทุนของมูลนิธินี้ไปถึงวิชาสาขาอื่น ๆ ด้วย คือ สาขาวิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และอักษรศาสตร์ ให้ตั้งคณะกรรมการประจำสาขานั้น ๆ ขึ้น มีเจ้าหน้าที่คัดเลือกบัณฑิต และนักศึกษาที่สมควรได้รับทุนของมูลนิธิ บรรดาบัณฑิตและนักศึกษาที่สมควรได้รับทุนของมูลนิธิอานันทมหิดลไปศึกษาวิชาในต่างประเทศ ต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และรู้หน้าที่ของตนว่าต้องกลับมาช่วยชาติบ้านเมืองตามความรู้ที่ได้ไปศึกษามา

ในด้านการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทรงพระราชดำริว่า การหาสถิติข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญในการ

วางโครงการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่ประเทศไทยยังต้องการนักศึกษาเศรษฐศาสตร์ และวิชาสถิติอีกมาก เฉพาะอย่างยิ่ง นักสถิติที่ได้รับปริญญาชั้นสูง ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการจัดหาสถิติข้อมูลที่ต้องการ เพื่อช่วยในการทำโครงการและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ถ้าหากการรวบรวมและการวิเคราะห์สถิติต่าง ๆ ตลอดจนการสำรวจเศรษฐกิจเบื้องต้นของแต่ละโครงการถูกต้องตามหลักวิชาหรือใกล้เคียงความจริง โครงการนั้นจะเป็นโครงการที่สมบูรณ์แบบ และผลที่ได้จากโครงการดังกล่าว จะเกิดแก่การพัฒนาอย่างสมบูรณ์ จึงโปรดเกล้าฯ ให้จัดหาผู้เชี่ยวชาญทางด้านเศรษฐกิจและสถิติ จากสหรัฐอเมริกาเข้ามาสำรวจการศึกษาของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีหลักสูตรทางการสอนทั้งสองวิชาอยู่แล้ว และทำบันทึกความเห็นว่าจะดำเนินการอย่างไรจึงจะสนองพระราชประสงค์ จากผลการสำรวจในครั้งนั้น จึงโปรดเกล้าฯ ให้รัฐบาลรับเรื่องนี้ไปพิจารณา และหลังจากการเตรียมการและการจัดหาอาจารย์มาทำการสอนได้แล้ว รัฐบาลจึงได้จัดตั้งสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ขึ้น การศึกษา ณ สถาบันบัณฑิตพัฒน

บริหารศาสตร์ ได้เจริญรุดหน้าไปตามพระราชประสงค์ทุกประการ สถาบันนี้ได้กำหนดหลักสูตรการสอนเทียบปริญญาโท แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 คณะ คือคณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะพัฒนาเศรษฐกิจ คณะสถิติประยุกต์ และคณะธุรกิจบริหารศาสตร์

ส่วนนิสิตนักศึกษา ในมหาวิทยาลัยในประเทศนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตั้งทุน “นวฤกษ์” ขึ้นเป็นทุนสำหรับนักศึกษาที่มีผลการเรียนดี แต่ขาดทุนทรัพย์ เวลาที่ผ่านมาปรากฏว่า มีนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้รับทุนนี้ไปแล้วเป็นจำนวนมาก ซึ่งนับว่าเป็นทุนที่สำคัญแก่การศึกษาระดับสูงของชาติอีกทุนหนึ่ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง สนพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่งในเรื่องการพัฒนาวิทยาลัยและความเป็นอยู่ของนิสิต นักศึกษา จึงเกิดมีประเพณีการบงกชมูลอัญเชิญเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานปริญญาบัตร และอนุปริญญาบัตร ณ สถาบันการศึกษาที่ให้ปริญญาทุกแห่ง ในระยะต้นก็ไม่เป็นพระราชภาระมากนัก แต่สถาบันการศึกษามีมากขึ้น อยู่ในต่างจังหวัดก็มี และปริมาณนิสิต

นักศึกษาแต่ละแห่งก็เพิ่มขึ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชอุทิศสาหะประทับอยู่ เพื่อพระราชทานปริญญาบัตรให้นิสิตนักศึกษาแต่ละคน เป็นเวลานานมาก ในบางครั้งต้องหยุดเสวยพระกระยาหารกลางวัน แล้วพระราชทานต่อไปในตอนบ่าย ในกรณีพิเศษครั้งหนึ่ง ต้องพระราชทานปริญญาบัตรต่อที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ในวันต่อมาหลายวันจนเสร็จเรียบร้อย

มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานเสนาวินิจฉัยเพื่อผ่อนพระราชภาระให้เบาลง แต่ไม่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าเห็นชอบ ดังนั้นจึงมีมหาวิทยาลัยหลายแห่ง เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานปริญญาบัตรเป็นเวลาหลายวัน

นอกจากการเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานปริญญาบัตรแล้ว ยังเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนเป็นการส่วนพระองค์เพื่อทรงดนตรีร่วมกับนิสิต นักศึกษา ซึ่ง

นับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณ อีกประการหนึ่งที่ยังความ
 ปรานีปลื้ม และความประทับใจอย่างไม่รู้ลืมแก่นิสิต นัก
 ศึกษาทุกมหาวิทยาลัย ประเพณีการเสด็จเยี่ยมเยียนส่วน
 พระองค์เริ่มกระทำเป็นครั้งแรกเมื่อวันศุกร์ที่ 6 กันยายน
 พ.ศ. 2500 ณ บริเวณสวนอัมพร เป็นการเสด็จพระราช-
 ดำเนินทรงดนตรีให้นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฟัง ตั้ง
 แต่บัดนั้นมาจนถึงบัดนี้ ได้กลายเป็นประเพณีปฏิบัติสำหรับ
 มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้ด้วยพระมหากรุณาธิคุณมิให้
 บังเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจระหว่าง นิสิตต่างมหาวิทยาลัย
 และเป็นการส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในวงการศึกษาก็
 ด้วย เพราะในโอกาสนี้ได้พระราชทานพระบรมราโชวาท
 แก่บรรดานิสิต นักศึกษา และทรงให้ความเป็นกันเองแก่นิ-
 สิตมาก และประกอบด้วยพระอารมณ์ขันเป็นเวลาเกือบ
 สองชั่วโมง สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่า ทรงเข้าพระทัยเกี่ยวกับ
 ปัญหาของนิสิต นักศึกษามากเพียงใด ทั้งทรงเปี่ยมไปด้วย
 พระมหากรุณาธิคุณหาที่สุคติได้ ดังเช่นในกรณีหนึ่งเมื่อ
 นิสิตคณะหนึ่งยกพวกไปตีกับนิสิตอีกคณะหนึ่ง พระองค์ก็

เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมและทรงดนตรี และมีพระราช
 คำรัสแก่ไขบรรยาอากาศที่ยังชุ่มน้ำอยู่ว่า

“อยากให้ทุกคนพิจารณาว่า การเชิดชูสถาบัน การ
 เชิดชูส่วนรวม หมายถึงที่สุดว่าเชิดชูตัวเองให้ตัวมีเกียรติ
 ว่ายู่ในสถาบันที่มีเกียรติ แล้วก็เป็นคนที่มีสติ ทงมีสติที่
 ตัวว่าตัวกำลังทำอะไร กำลังเรียนอยู่ ให้เข้าใจว่า การที่
 ทะเลาะกัน.....ในเรื่องเล็ก.....แล้วเรื่องก็จะยุติ ถ้าอยากหา
 เรื่องที่จะตีหัวกันก็หาเรื่องอื่น ถ้ามีเหตุผลที่จะตีหัวกัน
 ก่อนที่จะตีหัวขอบอกว่า ให้มาแยกธาตุกันเสียก่อน ถ้าหาก
 ว่ามีเรื่องที่จะตีหัวกันจริง ๆ ยินดีจะมาทุกเมื่อ.....คือว่าถ้า
 อยากจะตีหัวกันแล้วก็วางแผนกันที่จะตีหัวกันเองนะขอร่วม
 สนุกด้วย เดี่ยวนี้การตีหัวกันเอง เรามีเทคนิคสูงแล้วก็
 เทคนิคสูงนะ เมื่อพัฒนามากก็รู้สึกที่เราต้องพัฒนาวิธี
 การตีหัวกัน การตีหัวด้วยไม้มันล่าสมัยแล้ว มันเป็นสมัย
 โหน้ สมัยก่อนสมัยหิน มาตีหัวด้วยท่อนเหล็กก็เป็นสมัย
 เหล็ก มาตีหัวกันด้วยระเบิด จะเป็นขวดหรือไม่ขวด ก็
 เป็นสมัยโนเบล โนเบลได้คิดค้นดินระเบิด แต่ท่านไม่ได้
 ค้นคิดมาสำหรับมาโยนสังหารกัน ถ้าจะตีหัวอย่างสมัยใหม่

จริง ๆ มาตีหัวกันด้วยคอมพิวเตอร์ดีกว่า.....แล้วก็สมัยนี้ แพทย์ในประเทศไทยก็น้อยเต็มทน งานเขามาก....เราช่วยประหยัดเวลาของแพทย์ก็จะดี ทั้งตำรวจก็มีน้อย ตำรวจจะต้องมาแยกพวกที่ตีหัวกันก็ออกจะเสียเวลา เราทำกันเอง ตีหัวกันเอง แล้วรักษากันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใสกันเอง แล้วก็ปัญหาจะไม่มี”

พระราชดำรัสดังกล่าว พระราชทานให้บรรดานิสิต-จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2512

พระบรมราชานุญาตให้แก่มูลนิธิช่วยครูอาวุโส

เมื่อครุสภาจัดตั้งมูลนิธิช่วยครูอาวุโสขึ้นเมื่อพ.ศ.2509 ก็ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวน100,000 บาท เป็นทุนริเริ่ม และทุก ๆ ปีครูซึ่งครบเกษียณอายุ ซึ่งถือว่าเป็นครูอาวุโส ได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เพื่อรับพระราชทานเข็มครูอาวุโส ครูผู้ใดตัดขาดแคลนก็ได้รับพระราชทานเงินรายละร้อยชั่งอีกด้วย จึงเป็นที่ทราบกันในหมู่ครูทั่วไปว่าแม้จะอยู่ห่างไกลเพียงใด และทำงานหนัก โดยไม่มีผู้ใดเห็นหรือเหลียวแล ในวาระสุดท้ายของการทำ

งาน ยังได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท และชมพระบารมี
อย่างใกล้ชิดด้วย

แบบเรียนและสารานุกรมสำหรับเยาวชน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระราชหฤทัยใน
เรื่องหลักสูตรและแบบเรียน ซึ่งมีความสำคัญต่อคุณภาพ
ของการศึกษา ในเรื่องหลักสูตรได้พระราชทานพระราช
วิจารณ์แก่เจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการหลายครั้ง ส่วน
เรื่องแบบเรียนหรือหนังสือประกอบการเรียนนั้น เช่น หลัก
วิชาการดนตรี และขับร้อง 3 เล่ม ที่พระเจนดุริยางค์ทูล
เกล้าฯ ถวายต้นฉบับ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาอนุญาตให้พิมพ์เป็นแบบเรียน
ตามระเบียบของกระทรวงฯ หนังสือชุดนี้เป็นที่นิยมใช้กัน
มาก อีกเล่มหนึ่งคือโน้ตเพลงไทย พร้อมด้วยคำอธิบายเพลง
ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์เป็นทุนหมุน
เวียนให้กรมศิลปากรพิมพ์ออกจำหน่าย โดยมีพระราชประ
สงค์จะรวบรวมศิลปะของไทยซึ่งเป็นศิลปะที่ดงามไว้ มิให้
เสื่อมสูญหรือผันแปรไป

สำหรับสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ก็เป็นพระราช
 คำริเริ่มของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยมีพระราช-
 ประสงค์จะให้มีการจัดทำหนังสือประเภทสารานุกรม ซึ่ง
 ประกอบด้วยลักษณะและรูปแบบพิเศษผิดจากสารานุกรมชุด
 ต่าง ๆ ที่เคยมีผู้ผลิตมาแล้วทั้งในประเทศ และต่างประเทศ
 กล่าวคือเป็นสารานุกรมอเนกประสงค์ บรรจุศัพท์วิชาการ
 อันเป็นสาระไว้ครบทุกแขนง โดยมีเรื่องต่าง ๆ ซึ่งแต่ละ
 เรื่องมีวิทยากรเขียน โดยแบ่งเนื้อหาของเรื่องเดียวกันนั้น
 เป็นสามตอนหรือสามระดับ คือสำหรับให้เด็กรุ่นเล็กอ่านเข้าใจ
 ตอนหนึ่ง สำหรับเด็กรุ่นกลางอ่านเข้าใจตอนหนึ่ง สำหรับ
 เด็กรุ่นใหญ่รวมทั้งผู้ใหญ่ที่สนใจอ่านเข้าใจได้อีกตอนหนึ่ง
 รวมเป็นสามตอนเรื่องต่อกัน ผู้ใดมีความต้องการ หรือพอ
 ใจเรียนรู้ตอนใด ก็สามารถค้นหาอ่านได้โดยสะดวก นับ
 ว่าเป็นหนังสือที่มีประโยชน์แก่อุฏการศึกษา เพิ่มพูน
 ปัญญาด้วยตนเองของประชาชน ทุกรุ่นทุกวัยอย่างสำคัญ
 คณะกรรมการได้ดำเนินการตามพระราชประสงค์ โดยจัด
 แบ่งวิทยากรของสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนออกเป็น 4
 สาขาวิชา คือ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์

สากล ภาค 3/0 จึงได้รับโครงการนี้ไปดำเนินการเพื่อ
บรรลตามพระราชประสงค์

ปัญหาเรื่องห้องสมุดเป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งในการศึกษาของประเทศไทย โดยเฉพาะในการศึกษาระดับอุดมศึกษา เนื่องจากการเรียนในระดับนี้บัณฑิตนักศึกษาต้องค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองมาก การเรียนจากครูอาจารย์เป็นเพียงการเรียนรู้หลักเกณฑ์ทั่วไปของวิชาเท่านั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักในปัญหาเรื่องห้องสมุดเป็นอย่างดี จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินลงทุนเพื่อการจัดหาหนังสือประเภทต่าง ๆ ให้แก่ห้องสมุดที่ขาดแคลนหนังสือ อีกทั้งพระราชทานเงินแก่สถาบันที่ยังขาดห้องสมุดที่ดีด้วย เช่นใน พ.ศ. 2500 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานทุนเริ่มแรกแก่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อการก่อสร้างหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยนี้ พระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองค์ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเป็นจำนวนเงินห้าหมื่นบาทนั้น ได้เป็นเงินต่อทุนให้ผู้มีศรัทธาบริจาคสมทบโดยเสด็จพระราชกุศลอีกเป็นจำนวนมาก จน

ในปัจจุบัน หอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีหนังสือในสาขาต่าง ๆ รวมทั้งสิ้นประมาณหนึ่งแสนเล่ม อำนวยประโยชน์ทางวิทยาการแก่นักศึกษาอย่างกว้างขวาง คือ มีผู้ใช้ห้องสมุดมากขึ้นถึงสองสามพันคน เป็นประจำทุกวัน

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านการศึกษาดังกล่าวแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าประชาชนชาวไทยได้เลื่อมใสเป็นอันมาก จึงได้บริจาคเงินโดยเสด็จพระราชกุศลเป็นจำนวนมากทุกคราวไป นอกจากชาวไทยแล้ว ชาวต่างประเทศก็ยังเลื่อมใสอยู่มิใช่น้อย กล่าวคือในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จ ฯ เยือนประเทศในทวีปยุโรป เมื่อ พ.ศ. 2503 นั้น บริษัทกรุปส์และบริษัทซีเมนต์แห่งประเทศไทย เยอรมนี ได้สนองพระราชศรัทธาทูลเกล้า ฯ ถวายทุนการศึกษา เพื่อพระราชทานแก่นักเรียนไทยไปรับการศึกษาอบรมในประเทศเยอรมนี บริษัทเดมเลอร์เบนซ์ของประเทศเยอรมนีเช่นกัน ได้ทูลเกล้า ฯ ถวายขอเสนอให้พระองค์ทรงส่งนักเรียนไทยไปรับการอบรมทางเทคนิคช่าง

เครื่องยนต์ และบริษัทฟิลลิปส์แห่งประเทศไทยแลนด์ ก็ได้สนองพระราชศรัทธาทูลเกล้าฯ ถวายทุนการศึกษาแก่นักวิทยาศาสตร์ฟิสิกส์และเคมี เพื่อพระราชทานแก่นักเรียนไทยอีกด้วย

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในด้านการศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับเยาวชนของชาติก็ดี บรรดานิสิตนักศึกษาที่ดี ครูอาจารย์ที่ดี ทุนการศึกษาที่พระราชทานก็ดี ตลอดจนโครงการต่าง ๆ ที่ทรงพระราชดำริขึ้นใหม่ ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ล้วนแล้วแต่มีประโยชน์อันแก่ประการต่อการศึกษาของชาติ อีกทั้งกระแสพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่บุคคลในวงการศึกษานานาชาติ ระดับต่าง ๆ นั้น ย่อมมีความสำคัญ และสามารถจะใช้พิจารณายึดถือเป็นแนวปฏิบัติได้ดี และจะช่วยนำการศึกษาของชาติให้เจริญก้าวหน้าไปตามวิถีทางที่ถูกต้องและเหมาะสมที่สุด อันเป็นสิ่งที่ประชาชนชาวไทยทั้งมวลต้องการเป็นอย่างยิ่ง.

บรรณานุกรม

ขจิตภัย บุรุษพัฒน์ “การพระราชทานความช่วยเหลือแก่
พลเรือนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
: ศึกษาเฉพาะกรณีช่วยเหลือชาวเขา” *รัฐสาริกรัษ*
17 (2) : 126-128 เมษายน 2518.

นวล จันทร์ตรี, พลตรี “สถาบันพระมหากษัตริย์กับความ
มั่นคงแห่งชาติของประเทศไทย” *รัฐสาริกรัษ* 19
(1) : 45-53 มกราคม 2520.

ปิ่น มาลากุล, ม.ล., “พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการศึกษา”
จันทร์เกษม 100 : 15-33 พฤษภาคม-มิถุนายน
2514.

พระมหากษัตริย์คุณต่อประชาชนและพระราชกรณียกิจใน
25 ปี โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี
2514, 222 หน้า.

พระราชกรณียกิจระหว่างเดือนตุลาคม 2517-กันยายน 2518
โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช 2520, 303 หน้า.

สโมสรรถการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พระราชกรณียกิจ
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พิมพ์ขึ้นทูน
เกล้าฯ ถวายเนื่องในโอกาสวันรัชดาภิเษก 9
มิถุนายน 2514 สโมสรรถการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประ
เทศไทย 2514, ไม่ปรากฏจำนวนหน้า.

“ทุนภูมิพล” ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เป็นทุนให้เปล่าไม่มีข้อผูกพัน แก่นิสิตระดับปริญญาตรี
ปริญญาโทและปริญญาเอก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่เรียนดีและยากจน

จำนวนเงินพระราชทาน

- ครั้งที่ 1 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณา
5 ธค 10 โปรดเกล้าฯ พระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองค์
เป็นเงินจำนวน 50,000 บาท แก่วิทยาลัยวิชา
การศึกษาศึกษา สืบเนื่องจากงานพระราชพิธีเฉลิม
พระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2510 เพื่อตั้งเป็น
ทุนช่วยเหลือการศึกษาของนิสิตเรียกชื่อว่า
“ทุนภูมิพล”
- ครั้งที่ 2 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานราย
24 มีค. 12 ได้จากการเสด็จพระราชดำเนินทรงดนตรี เป็น
การส่วนพระองค์ ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษา
จำนวน 70,517.50 บาท

- ครั้งที่ 3 พระราชทานเงิน จำนวน 10,000 บาท ซึ่ง
17 ตค. 10 สมาคมศิษย์เก่าวิทยาลัยวิชาการศึกษาทูนเกล้าฯ
ถวายรายได้จากงาน วันเทาทองคืนถิ่น
- ครั้งที่ 4 สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ พระราช
22 ตค. 13 ทานเงินจากที่มีผู้ทูนเกล้าฯ ถวายโดยเสด็จ
พระราชกุศลเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา
12 สิงหาคม 2513 จำนวน 50,000 บาท
- ครั้งที่ 5 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณา
14 กย. 14 โปรดเกล้าฯ พระราชทานเงิน เนื่องในพระ
ราชพิธีรัชดาภิเษก จำนวน 80,099 บาท
- ครั้งที่ 6 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเงิน
7 กค. 15 จากที่ นายจรส มหาวัจน์ ทูนเกล้าฯ ถวาย
จำนวน 40,000 บาท
- ครั้งที่ 7 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณา
7 สค. 15 โปรดเกล้าฯ พระราชทานรายได้จากการเสด็จ
พระราชดำเนินทรงดนตรีฯ ระหว่างปี 2513,
2514 และปี 2515 จำนวน 213,701 บาท

- ครั้งที่ 8 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานเงิน
15 สค. 15 จากที่มีผู้ทูลเกล้าฯ ถวายสมทบทุนภูมิพล จำนวน 3,000 บาท
- ครั้งที่ 9 สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ พระราช
4 ธค. 15 ทานเงินจากที่มีผู้ทูลเกล้าฯ ถวายโดยเสด็จพระ
ราชกุศล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา
12 สิงหาคม 2515 จำนวน 138,000 บาท
- ครั้งที่ 10 สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ พระราช
17 สค. 16 ทานเงินจากที่มีผู้ทูลเกล้าฯ ถวายโดยเสด็จพระ
ราชกุศลเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 12
สิงหาคม 2516 จำนวน 60,000 บาท
- ครั้งที่ 11 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทาน
16 มีย. 21 เงินที่คณะกรรมการจัดนิทรรศการ “เย็นศิระ
เพราะพระบริบาล” ทูลเกล้าฯ ถวายรายได้
จากการจัดงาน เนื่องในวโรกาสวันเฉลิม
พระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2520 จำนวน
18,647.25 บาท

รวมเป็นเงินที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน
 ๕๕ ทงสน 733,961.75 บาท นอกจากนี้มีผู้บริจาคสมทบอีก
 1,854 บาท และครั้งหลังสุด 1,200 บาท (ศาสตราจารย์
 ละม้ายมาศ ทรัพย์ดี เมื่อวันที่ 26 ต.ค. 21) รวมเป็นเงิน
 ๕๕ (ไม่รวมดอกผล) 737,018.75 บาท (เจ็ดแสนสาม
 หมื่นเจ็ดพันสิบแปดบาทเจ็ดสิบบห้าสตางค์)

ผลประโยชน์ ตั้งแต่ปี 2512 เป็นต้นมาได้จัดดอกผลเป็น
 ทุนการศึกษาดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2512 จ่ายดอกผลจำนวน 3,500 บาท

ให้แก่สิทธิระดับปริญญาตรี	1 ทุน ๆ ละ 1,500 บาท
	เป็นเงิน 1,500 บาท

ให้แก่สิทธิระดับปริญญาโท	4 ทุน ๆ ละ 500 บาท
	เป็นเงิน 2,000 บาท

พ.ศ. 2513 จ่ายดอกผลจำนวน 8,500 บาท

ให้แก่สิทธิระดับปริญญาตรี	4 ทุน ๆ ละ 1,500 บาท
	เป็นเงิน 6,000 บาท

ให้แก่สิทธิระดับปริญญาโท	5 ทุน ๆ ละ 500 บาท
	เป็นเงิน 2,500 บาท

พ.ศ. 2514 จ่ายดอกผลจำนวน 10,000 บาท

ให้แก่นิติระดับปริญาตรี 5 ทุน ๆ ละ 1,500 บาท
เป็นเงิน 7,500 บาท

ให้แก่นิติระดับปริญาโท 5 ทุน ๆ ละ 500 บาท
เป็นเงิน 2,500 บาท

พ.ศ. 2515 จ่ายดอกผลจำนวน 12,500 บาท

ให้แก่นิติระดับปริญาตรี 5 ทุน ๆ ละ 1,500 บาท
เป็นเงิน 7,500 บาท

ให้แก่นิติระดับปริญาโท 5 ทุน ๆ ละ 1 000 บาท
เป็นเงิน 5,000 บาท

พ.ศ. 2516 จ่ายดอกผลจำนวน 23,500 บาท

ให้แก่นิติระดับปริญาตรี 11 ทุน ๆ ละ 1,500 บาท
เป็นเงิน 16,500 บาท

ให้แก่นิติระดับปริญาโท 7 ทุน ๆ ละ 1,000 บาท
เป็นเงิน 7,000 บาท

พ.ศ. 2517 จ่ายดอกผลจำนวน 34,000 บาท

ให้แก่นิติระดับปริญาตรี 16 ทุน ๆ ละ 1,500 บาท
เป็นเงิน 24,000 บาท

ให้แก่னிสิตรระดับปริญญาโท	10	ทุน ๆ ละ 1,000 บาท
		เป็นเงิน 10,000 บาท
พ.ศ. 2518	จ่ายดอกผลจำนวน 40,000 บาท	
ให้แก่னிสิตรระดับปริญญาตรี	13	ทุน ๆ ละ 2,500 บาท
		เป็นเงิน 32,500 บาท
ให้แก่னிสิตรระดับปริญญาโท	5	ทุน ๆ ละ 1,500 บาท
		เป็นเงิน 7,500 บาท
พ.ศ. 2519	จ่ายดอกผลจำนวน 100,000 บาท	*
ให้แก่னிสิตรระดับปริญญาตรี	34	ทุน ๆ ละ 2,500 บาท
		เป็นเงิน 85,000 บาท
ให้แก่னிสิตรระดับปริญญาโท	10	ทุน ๆ ละ 1,500 บาท
		เป็นเงิน 15,000 บาท
พ.ศ. 2520	จ่ายดอกผลจำนวน 140,000 บาท	*
ให้แก่னிสิตรระดับปริญญาตรี	47	ทุน ๆ ละ 2,500 บาท
		เป็นเงิน 117,500 บาท

* พ.ศ. 2519 และ พ.ศ. 2520 จ่ายมากเป็นพิเศษ เพราะความเข้าใจผิดเกี่ยวกับยอดดอกผลประจำปีนั้น ๆ

ให้แก่สิทธิระดับปริญญาโท 15 รุ่น ๆ ละ 1,500 บาท
เป็นเงิน 22,500 บาท

พ.ศ. 2521 จ่ายดอกผลจำนวน 70,000 บาท

ให้แก่สิทธิระดับปริญญาตรี 24 รุ่น ๆ ละ 2,500 บาท
เป็นเงิน 60,000 บาท

ให้แก่สิทธิระดับปริญญาโท 4 รุ่น ๆ ละ 2,000 บาท
เป็นเงิน 8,000 บาท

ให้แก่สิทธิระดับปริญญาเอก 1 รุ่น ๆ ละ 2,000 บาท
เป็นเงิน 2,000 บาท

โครงการศึกษาตามพระราชดำริ

1. โครงการจัดตั้งโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจน

๗๗๖
บทเริ่มโครงการ พ.ศ. 2510

วัตถุประสงค์

— เพื่อสงเคราะห์ในด้านการศึกษาแก่เด็กยากจน
กำพร้า อนาคต โดยให้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นในวัด และ
อาราธนาพระสงฆ์มาเป็นครูช่วยสอน

“... ถ้าเราสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง
ศาสนากับการศึกษา และชีวิตของคนที่มีมากขึ้น ๆ ให้กลับ
มาเป็นอย่างเดิมเหมือนอย่างของเก่าโบราณของเรา คือให้
รู้ว่าโรงเรียนก็คือวัด วัดคือโรงเรียน ก็จะทำให้บ้านเมือง
มีอนุชนที่มีความสามารถในทางวิชาการ และมีจิตใจดี เป็น
พลเมืองดีต่อไป จะช่วยให้ส่วนรวมสามารถที่จะดำเนินต่อ
ไป....”

(4 พ.ย. 2515)

โรงเรียนในโครงการ :

1. โรงเรียนวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์ ตำบลบางปูใหม่
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีชั้น ป. 5 –
ม.ศ. 3
2. โรงเรียนวัดสันติการาม ตำบลพุดลับ อำเภอ
ปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีชั้น ป. 5 – ม.ศ. 3
3. โรงเรียนวัดป่าไถ่ อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
มีชั้น ม.ศ. 1 – 3
4. โรงเรียนนันทบุรีวิทยา ในบริเวณวัดช้างค้ำ
อำเภอเมือง จังหวัดน่าน มีชั้น ป. 5 – ม.ศ. 3
5. โรงเรียนวัดบ้านบึงเหล็ก ตำบลคอนนางหงส์
อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม มีชั้น ม.ศ.
1 – 3

2. โครงการสารานุกรมสำหรับเยาวชน

๗๕๕
บทเริ่มโครงการ พ.ศ. 2511

วัตถุประสงค์

— เพื่อจัดทำสารานุกรมลักษณะอเนกประสงค์ บรรจุ
สรรพวิชาการอันเป็นสาระไว้ครบทุกแขนง โดยมีเรื่อง

ต่าง ๆ ซึ่งแต่ละเรื่องมีวิทยากรเขียน โดยแบ่งเนื้อหาของเรื่องเดียวกันเป็นสามตอนหรือสามระดับคือ สำหรับให้เด็ก รุ่นเล็กอ่านเข้าใจตอนหนึ่ง สำหรับเด็กรุ่นกลางอ่านเข้าใจตอนหนึ่ง และสำหรับเด็กรุ่นใหญ่ รวมทั้งผู้ใหญ่ที่สนใจอ่านเข้าใจได้อีกตอนหนึ่ง รวมเป็นสามตอนเรียงต่อกัน

“... สารานุกรมนี้จุดประสงค์อันแรกอันสำคัญที่สุด ก็คือให้ผู้ที่ใช้สารานุกรมนี้ให้เกิดความรู้สึกว่า โลกนั้นมันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โลกหมายถึงโลกความรู้ โลกกลม โลกวิทยาศาสตร์ และโลกของวิชาการต่างๆ อันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันต้องอาศัยกันซึ่งกันและกัน แล้วักในเวลาเดียวกันก็ทำให้เห็นว่าในชาติบ้านเมืองหรือในเมืองอื่น ๆ ก็ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ถ้าได้ความคิดอันนี้อย่างหนึ่ง ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกว่าชีวิตของตนจะต้องอยู่ในส่วนรวม และจะต้องพยายามปฏิบัติเพื่อส่วนรวม ศิลปะดนตรี ก็จะต้องรวมกับวิทยาศาสตร์ ซึ่งคนทั่ว ๆ ไปไม่เข้าใจ แต่ว่าถ้าอ่านสารานุกรมแล้วก็จะเข้าใจ ก็เกิดความเชื่อถือ....”

ผลงาน

1. สารานุกรม สำหรับเยาวชนเล่ม 1 มีเรื่อง ดวงอาทิตย์ อุปราคา ท้องฟ้า กลางคืน นก ปลา เครื่องจักรกล พลังงาน อากาศยาน ดนตรีไทย
2. สารานุกรมสำหรับเยาวชนเล่ม 2 มีเรื่องการจำแนกและจัดลำดับหมวดหมู่ของสัตว์ อุตุนิยมวิทยา อุตสาหกรรม มหาราชในประวัติศาสตร์ไทย การศึกษา กรุงเทพมหานคร ตราไปรษณียากรไทย
3. สารานุกรมสำหรับเยาวชน เล่ม 3 มีเรื่อง ข้าว ข้าวโพด ผ้าย ยางพารา การทำไม้ บ่าไม้ วัสดุ วัสดุ วัวควาย ช้าง ครั่ง

งานต่อไป

- สารานุกรมสำหรับเยาวชนเล่ม 4 และเล่ม 5 จะมีเรื่องเฉพาะวิชาการเกษตร เล่ม 6 เฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ เล่ม 7 เฉพาะวิชาการแพทย์

3. โครงการโรงเรียนร่มเกล้า

ปีเริ่มโครงการ พ.ศ. 2515

วัตถุประสงค์

1. เพื่อช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนสถานศึกษา
สำหรับเยาวชนที่อยู่ในชนบทห่างไกล
2. เพื่อให้ทหารได้มีส่วนช่วยเหลือประชาชนในด้านการ
การศึกษาตามโอกาสอันควร

โรงเรียนในโครงการ

1. โรงเรียนร่มเกล้า บ้านหนองแคน ตำบลดงหลวง
อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม (ระดับประถมศึกษา)
2. โรงเรียนร่มเกล้า บ้านโคก ตำบลตองโขบ อำเภอ
เมือง จังหวัดสกลนคร (ระดับมัธยมศึกษา)

4. โครงการโรงเรียนพระดาบส

ปีที่เริ่มโครงการ พ.ศ. 2519

วัตถุประสงค์

- เพื่อช่วยเหลือบุคคลที่มีความตั้งใจจะหาความรู้ แต่ไม่สามารถหาที่เรียนได้ หรือขาดทุนทรัพย์ จึงมีกระแสพระราชดำริที่จะจัดให้มีการศึกษานอกระบบ ในลักษณะเดียวกับสำนักพระดาบสในสมัยโบราณ โดยลูกศิษย์บวชไปฝากตัวเป็นลูกศิษย์ พระอาจารย์ก็จะถ่ายทอดวิชาความรู้ให้โดยไม่หวังผลตอบแทน ลูกศิษย์ก็จะตอบแทนบุญคุณพระอาจารย์โดยการปรนนิบัติรับใช้ เมื่อมีความรู้เพียงพอจะประกอบอาชีพได้จึงกราบลาพระอาจารย์ไป.

โรงเรียนในโครงการ :

- ใช้สถานที่ของสำนักพระราชวัง ณ บ้านเลขที่ 384 - 386 ถนนสามเสน ตรงข้ามหอสมุดแห่งชาติ ท่าवासกรี กรุงเทพฯ

- วิชาที่เปิดอบรม คือ ช่างไฟฟ้า - วิทยุ ต่อไปจะเปิดวิชาช่างเครื่องยนต์ ภาษาต่างประเทศ ฯลฯ

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์แสงรุ่งการพิมพ์

384/5 ตรอกมาตานุสรณ์ บางคอแหลม ยานนาวา กรุงเทพฯ ๗
นายกิตติ สัทธจินดาโชค ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2521 โทร. 2891360

คำประพันธ์ ประพันธ์ในนามคณะผู้จัดทำ
ปก ลักษณะยุทธ ตรัสชัย